

SLOVENSKI ČEBELAR

1942-XX.

XLV 1-2

Vseбина:

Vabile na naročbo	1	O legi čebelnjaka	15
Gojimo sončnice!	2	Dolenjsko čebelarstvo	16
Gradilni satnik v okencu	4	Kotiček za radovedneže	17
Najvažnejši činitelji pri spoml. danskem raz- voju	7	Opazovalne postaje	19
Prvi spomladanski pregledi	10	Tone bo postal čebelar	19
Razni načini čebelarjenja	11	Društvene vesti	21
		Drobir	21

Mali oglasi

Čebelarji, ki imajo kaj medu na prodaj, naj ga ponudijo Društveni čebelarni v Ljubljani. Slovensko čebelarsko društvo v Ljubljani proda v izvirne platnice vezane letnike Slovenskega čebelarja l. 1905, 1912, 1916, 1923 in 1925. Cena 15 Lir, s poštnino pa 16 Lir.

Prodajam 2 prazna rabljena A. Ž. panja na 9 satov. Cena po 80 Lir. Naslov dobite v Društveni čebelarni v Ljubljani.

Novo omaro za 250 satov proda K. Likozar, Ljubljana, Mestna hranilnica. Cena 1000 Lir. Pri njem lahko kupite tudi 2 vrča po 50 kg in 2 po 25 kg. Cena po dogovoru.

Paviljonček za 6 A. Ž. panjev in 1 naseljen A. Ž. panj proda Franc Vidmar iz Ljubljane, Jarnikova ulica 11 (za stadionom). Cena po dogovoru.

SEJNI ZAPISNIKI

16. seja ožjega odbora dne 4. decembra 1941. Na zahtevo pristojne oblasti smo ugotovili, da je v Ljubljanski pokrajini 17.596 A. Ž. panjev, 2641 kranjičev in 186 prašilkov, skupaj 20.652 čebelnih družin. Tem pripada 58.394 kg sladkorja. Ker smo prejeli že tri vagonne sladkorja, smo prosili še za nadaljnje tri. Vse podružnice smo obremenili za članarino. Večina je poravnala vse. Ostalim smo poslali letni obračun in jih pozvali, da plačajo zastanek. Sklenili smo ustanoviti 2 novi plemenilni postaji, eno na Rakitni, drugo na Gorjancih. Sestali se bodo zastopniki zainteresiranih podružnic v Ljubljani in v Novem mestu. Določili smo nagrado voditeljem opazovalnih postaj. Naročili smo za knjižnico nekaj pomembnejših brošur. Seja širšega odbora bo 28. decembra 1941.

17. seja ožjega odbora 25. decembra 1941. Uredili smo na novo dnevnic predavateljem in članom širšega odbora. Oddali smo v tisk „Članske izkaznice“ za leto 1942. Vložili smo prošnjo za podporo za sajenje medovitih rastlin in Slovenskega čebelarja. Visokemu Komisarjatu, oddelku za kontrolo cen, smo pojasnili svoje stališče glede

maksimiranja cene medu. Naročili smo 3 vagonne sladkorja za krmljenje čebel. Dovolili smo čebelarski podružnici na Barju predavatelja, če bo oblast predavanje potrdila. Zaradi ustanovitve plemenilnih postaj je sklical kmetijski oddelek Visokega Komisariata sestanek, ki bo 27. decembra 1941 v Ljubljani, 30. decembra 1941 pa na kmetijski šoli na Grmu.

Praktične čebelarske knjige. Vsaka podružnična knjižica, vsak član imej nastopne čebelarske knjige:

Fr. D. Jug: Praktični čebelar. Vezan izvod 25 Lir, broširan 20 Lir;

A. Žnideršič: Naš panj. Vezana knjiga 16 Lir;

St. Mihelič: Anton Janša. Broširano 10 Lir;

Jos. Verbič: Čebelne nalezljive bolezni. Broširano 150 Lire;

Jos. Verbič: Vrednost medu. Izvod 50 centezimov.

Vse te knjige dobite v Društveni čebelarni.

Ne sadite vrč ob večjih vodah in potokih!

Spomladanski vetrovi mečejo čebele v vodo, kjer potonejo.

Glasilo Slovenskega čebelarstva v Ljubljani

Izhaja dvomesečno.

Številka 1-2

V Ljubljani 1. januarja 1942-XX.

Letnik XLV

Vabilo na naročbo

S to številko je stopil Slovenski Čebelar v 45. leto svojega plodonosnega delovanja. V tej dolgi dobi je priobčil nešteto znanstvenih, strokovnih in poučnih člankov o čebelarstvu. Upravičeno lahko trdimo, da moramo razvoj, prospeh in napredek našega čebelarstva zahvaliti predvsem svojemu glasilu.

Z naročnino, ki jo je društvo prejelo za izdajanje lista, pa ni krilo samo stroškov za tisk, ampak je dajalo podružnicam podpore za izboljšanje čebelje paše in nakup orodja, ki je potrebno pri modernem čebelarstvu. Poleg tega je žrtvovalo velike vsote za zatiranje čebeljih kužnih bolezni. Prirejalo je tečaje za izobrazbo čebelarstev predavateljev in mojstrov ter bolezenskih strokovnjakov.

Vse te izdatke je društvo z lahkoto zmagovalo, ko je imelo okrog 4000 članov. Zaradi novo nastalih razmer pa šteje društvo sedaj komaj okrog 1100 članov. Njegovi dohodki se bodo v novem letu zelo znižali. Tiskarna nam je zaradi podražitve papirja ter zvišanja delavskih mezd in plač uslužbencem že dvakrat zvišala ceno tiska. Ožji in širši odbor sta o vseh teh težkočah razpravljala in sklenila zvišati članarino na letnih **30 Lir**. Od tega zneska si pridreže podružnice od vsakega člana po 5 Lir, 25 Lir pa pošljejo društvu.

Ako bi društvo ne bilo seglo po zvišanju članarine, bi moral Slovenski čebelar prenehati. Ožji in širši odbor sta se odločila za zvišanje naročnine, ker sta se zavedala, da bosta storila koristno delo za naše čebelarstvo.

Vse dosedanje direktne člane prosimo, da nam ostanejo še nadalje zvesti. Prosimo jih pa, da plačajo takoj svojo članarino bližnji čebelarstvi podružnici. Kdor bi ne hotel tega storiti iz kakršnega koli vzroka, naj takoj po prejemu te dvojne številke nakaže po priloženi položnici 30 Lir in naj zapiše, da hoče ostati direkten član. Naročniki v Goriški, Tržaški in Reški pokrajini morejo poslati denar samo po nakaznici, ki se uporablja za pošiljanje denarja v inozemstvo. Te poštna nakaznica se dobe pri vsakem poštnem uradu.

Opozarjamo, da bomo nadaljnje številke Slovenskega čebelarja poslali samo onim, ki bodo plačali članarino **do 15. februarja 1942**, odnosno jih bodo podružnice prijavile.

Morda si bo kdo mislil, da je članarina 30 Lir visoka. Vse te opozarjamo, da znaša komaj 5 četrtin kg medu, če ga prodajš po maksimalni ceni. Zato društvo upa, da jih take misli ne bodo oplašile, ampak da ostanejo še nadalje naši zvesti člani. Prizadevajo naj si, da vsak pridobi še vsaj po enega novega člana.

Slovensko čebelarstvo
v Ljubljani.

Gojimo sončnice!

Jos. Kobal.

Leta 1939., 1940. in 1941. so bila za naše čebelarstvo več ali manj usodna. Čebele niso nabrale niti toliko, da bi se mogle preživeti. Da smo obvarovali vsaj nekaj panjev propada, smo jih jeseni na eni strani združevali, na drugi strani pa krmili s sladkorjem. V navedenih letih smo porabili nad 500.000 kg sladkorja in dali zanj nad 1.200.000 Lir. Čebelarji so pokazali s tem veliko zavednost in ljubezen do svojih čebel. Ceniti znajo visoko njih pomen za naše sadjarstvo, semenogojstvo in drugo kulturno rastlinstvo. Kljub veliki skrbi je mnogo čebelnih družin propadlo, mnoge pa so pomrle zaradi nose mavosti. S tem je bilo naše narodno premoženje oškodovano za težke milijone.

Če pazljivo zasledujemo poročila naših opazovalnih postaj, pa le vidimo, da so čebele ponekod nekaj nabrale. So to kraji, ki imajo dobro travniško pašo ali pa so blizu gozdov. Tudi ajda je dala nekaj medu. Iz tega lahko sklepamo, da ni odvisen donos medu samo od ugodnega vremena, ampak tudi od obilice paše. Če se tega zavedamo, pridemo do zaključka, da moramo začeti z vsemi sredstvi izboljševati pašo. Ali je to dosegljivo? Prav gotovo! O tem se lahko prepričamo pri drugih narodih. Če so oni dosegli večji donos medu s tem, da so po načrtu izboljševali pašo, zakaj bi tega ne dosegli mi, ki smo znani med kulturnimi narodi kot dobri in umni čebelarji? Preberite ponovno tehtne besede v članku „Čebelar danes in nekdanj“ v 11. in 12. številki Slov. Čebelarja. Ne tarnajmo samo, ampak poprimimo krepko za delo prav vsi! Uspeh gotovo ne bo izostal.

Naše glasilo je priobčilo že dokaj poučnih člankov o izboljšanju paše. S tem člankom hočemo opozoriti čebelarje na sončnico ali sončno rožo. Vsak izmed nas jo dobro pozna. Zato je ne bomo podrobno opisovali. Povedali bomo o njej samo neobhodno potrebno. Hrvati jo imenujejo „suncokret“, menda zato, ker obrača svoj cvet vedno proti soncu. V visoki časti je pri Rusih in Kitajcih, ker so ti narodi že davno spoznali, koliko dobička jim daje. Njena prava domovina je Južna Amerika.

Sončnica je enoletnica, ki zraste do 2 m visoko. V zemlji napravi močne korenine. Močno in okroglo steblo ima velike in dolge liste. Proti vrhu se razcepi v več vej. Vsaka ima na koncu večjo ali manjšo cvetno glavo ali košek. Cvetni koški so podobni soncu.

Obdajajo jih tri vrste suličastih, celorobih in koničastih listov, ki delajo plitvo košarico. V njej so dvojne vrste cvetovi. Veliki zunanji so zlatorumeni in jezičasti. Ti so jalovi in služijo rastlini za to, da privabljajo razne žuželke. Notranji cveti so majhni, rjavkasti in cevasti. Najprej začno cvesti zunanji kolobarji, potem se cvetenje polagoma pomika proti sredini. Zato dozore najprej plodovi zunanjih kolobarjev, nato se pomika zoritev počasi proti sredini koška. Čim manj ima rastlina koškov, tem večji in lepši so. Kajpada vpliva na rast in velikost tudi gnojenje. Primerjaj gojitev krizantem! Če hoče doseči vrtnar velike cvete, pusti samo vrhnji popek, vse ostale pa odščipne. Na razvoj semena sončnic vpliva odločilno tudi opršenje po žuželkah, zlasti po čebelah. V Rusiji so delali poizkuse in dognali, da so dali oni cveti, ki so jih opršile čebele, 97% semena, kjer ni bilo čebel, pa komaj 25%. Čim bliže je bil nasadu sončnic čebeljak s čebelami, tem boljši je bil uspeh, tem lepše je bilo seme. Sončnica cvete v mesecih juliju, avgustu in septembru, torej v času, ko preneha vsa izdatna čebelja paša, izvzemši kraje z obširnimi ajdovimi polji.

Sončnico prištevamo k najbolj medečim rastlinam. Med je svetle rumene barve in izvrstnega okusa, tako da prekaša celo lipovega. Ker cvete sončnica skoro tri mesece, je jasno, da morejo čebele nabrati na njej mnogo medu. Pogoji je le, da posejemo s sončnico velike površine, kar cele njive, kakor delamo to s koruzo, ajdo in drugimi glavnimi setvami. Sončnica daje tudi velike količine obnožine. Čebele jo dobe še več edinole na vrbah.

Kdor se hoče o vsem sam prepričati, naj opazuje sončnico v času cvetenja. Videl bo, da jo čebele prav pridno obletujejo od rane jutra do poznega večera. Ako ne bi ničesar nudila, bi gotovo ne imela toliko gostov.

Ko bo brač te vrstice, si bo morda marsikateri čebelar mislil: „Namesto da posejem njivo s sončnico, rajše denem nanjo koruzo ali kako drugo kulturno rastlino, ki mi bo v današnjih časih več koristila. Čemu mi bo sončnično seme, če ga ne morem s pridom porabiti?“ Tako modrujejo oni, ki ne vedo, kaj vse nam daje sončnica. Zato pazljivo berite naslednje vrstice!

Sončnično seme.

Vsi vemo, da je nastopilo občutno pomanjkanje raznih olj in maščob. Jedilno olje moremo dobiti samo na karte in to komaj 1 desetinko litra na mesec in osebo. Na deželi sploh nič. Zakaj vse to? Ker nimamo dovolj domačih surovin. Zato smo navezani na pridelovanje domačih oljnatih semen. Kot glavno prihaja v poštev sončnično seme. Nekateri kmetovalci so že doslej sadili v manjšem obsegu sončnico in uporabljali seme za svinjsko krmo. Poslej bodo lahko oddajali seme tvrdki Hrvat in drug, ki je ustanovila v Ljubljani tovarno za izdelovanje jedilnega olja. Če se ji posreči njen načrt, bo Ljubljanska pokrajina že letos preskrbljena z zadostno količino jedilnega olja. Treba je le navezati s tvrdko stike in z njo skleniti primerno pogodbo, s katero se posamezen kmetovalec zaveže, da bo zasejal določeno površino zemljišča s sončnico. Tovarna pa se obveže, da bo odkupila ves njegov pridelek po naprej določeni ceni. Poleg tega bo imel vsak pridelovalec, ki bo oddal seme, pravico do sončničnih tropin, ki so izvrstno krmilo za molzne krave in teleta. Če torej sadimo sončnico, smemo zanesljivo pričakovati tele koristi:

1. Izboljšali bomo čebeljo pašo in zaradi tega pridelali več medu. Zlasti je to potrebno tam, kjer ni nikake poletne paše.

2. Kmetovalci si bodo povečali dohodek, ker bodo lahko prodali seme in dobili oljnatih tropine po nižji ceni. Zaradi krmljenja s tropinami dajejo krave več mleka, ki ga prav lahko prodamo.

3. Sveže liste sončnice lahko porabimo za živalsko krmo.

4. Suha sončnična stebela lahko sežgemo. Pepel daje prvovrstno kalijevo gnojilo, ki je potrebno za gnojenje sončnicam.

5. Sončnica je odpornejša proti slani nego koruza. Zato lahko računamo na zadovoljiv in zanesljiv pridelek po količini in kakovosti.

6. Stebla nam dajo dolga, tenka, trdna in trpežna vlakna, ki so nežna kakor svila, če smo z njimi postopali kakor z lanom. Iz vlaken dobimo najizvrstnejše predivo in večjo količino nego od lanu.

Pridelovanje sončničnega semena bo torej koristilo nele čebelarjem, ampak kmetovalcem sploh. Odpomoglo bo pa tudi pomanjkanju dobrega jedilnega olja in bo nadomestilo druge maščobe. Čebelarji, ki ste po veliki večini tudi mali kmetijski posestniki, ne oklevajte in odločite se takoj za saje-

nje sončnice. Priporočite sajenje tudi svojim sosedom!

Kako pridelujemo sončnično seme.

Sončnici najprikladnejša tla so tista, ki smo jih že dolgo gnojili in obdelovali. Sadimo jo kot glavno, vmesno ali strniščno setev. Ko n. pr. na njivi osujemo krompir, lahko ob straneh in ob razorih posadimo sončnično seme, ki še obrodi do jeseni. Posadimo jo lahko tudi med koruzo v prav obilnem številu in z njo vred tudi obdelujemo. Najbolje pa je, da se odločimo za celó njivo in jo posejemo s samo sončnico. Zelo priporočajo sajenje na preoranih ledinah travnikov in pašnikov, kjer je zemlja spočita. Prav pripravno je za sajenje Ljubljansko barje, da le ni zemljišče podvrženo dalje časa trajajočim poplavam. Mnogi travniki ob Temenici in drugih vodah bi gotovo več danšali, ako bi jih preorali in posadili sončnico. Treba bi bilo napraviti nekaj odtočnih jarkov ali obstoječe strebiti.

Pri kulturi uvažujemo kolobarjenje, to se pravi, da sadimo sončnico na isti prostor največ vsako četrto leto. Pred sajenjem je treba njivo gnojiti s hlevskim gnojem. Priporočajo pa tudi gnojenje s kalijem in dušikom, ker so dognali, da pri nobeni rastlini ne vplivajo umetna gnojila na rast in rodnost tako, kakor pri sončnici.

Obdelovanje zemlje za sončnico je v splošnem isto kakor za koruzo. Če le mogoče, je njive preorati že jeseni. Spomladi jih samo pobranamo. Le tedaj orjemo spomladi, če tega nismo mogli storiti jeseni in če je jeseni preorana njiva preveč zbita.

Sončnico sejemo v drugi polovici aprila. Čimprej pride seme v zemljo, tem bolje. Skušnje so pokazale, da dajejo zgodnje setve boljši in večji pridelek. Slana ji ne škoduje, ker je dovolj odporna rastlina. Sadimo jo tako, kakor koruzo ali fižol. Z motiko napravimo jamico v globini 2 do 4 cm in vržemo vanjo 2 do 3 zrna. Če je zemlja suha, sadimo globlje, če je vlažna, plitveje. Jamica naj bo oddaljena od jamice 60 cm. V tem primeru porabimo 6 do 8 kg semena na hektar. Najbolje je, da sadimo seme s strojem v vrste po 60 cm vsaksebi. Tedaj porabimo na 1 hektar 10 do 12 kg semena. Ko seme ozeleni, razredčimo rastline na 50 do 60 cm. Obdelujemo v tem primeru lahko s kultivatorjem.

Za setev priporočajo samo rane zvrsti sončnic, ki nastavljajo običajno samo 1 ve-

lik in na zunaj izbočeni košek ali glavo v premeru 25 do 40 cm. Zvrsti, ki nastavljajo več koškov, niso primerne za pridelovanje semena za pridobivanje jedilnega olja. Najboljše so one zvrsti sončnic, ki imajo velika, podolgovata in z jedrci dobro izpolnjena zrna.

Sončnico obdelujemo prav tako kakor koruzo. Prvič jo okopljemo 10 dni po ozelelitvi, drugič, ko zraste 15 cm visoko, in tretjič, ko doseže višino kolen. V poslednjem času so osipavanje opustili, ker ni po dobljenih izkušnjah neobhodno potrebno. Namesto tega priporočajo še četrto okopavanje, da je njiva tako popolnoma razpleveljena.

Za pridobivanje semena je važno, da se pred cvetenjem glavnih koškov ali glav odstranijo vsi stranski poganjki z manjšimi koški, ker na teh seme slabo ali sploh ne dozori. S tem smo dali možnost, da se morejo glavni koški pravilno in enakomerno razvijati.

Spodnje liste potrgamo, ko porumene, gornje pa smemo odstraniti šele potem, ko koški dozore. Zelenih listov zato ne smemo trgati, ker z njimi rastlina diha in dobiva iz zraka potrebno hrano. Če rastlini potrgamo vse liste, pomeni toliko, kakor da bi nam kdo iztrgal pljuča.

Žetev in spravljanje koškov.

Sončnica potrebuje od setve do žetve okrog 5 mesecev. Če smo jo posejali v aprilu, bo dozorela v septembru. Splošno lahko rečemo, da dozore koški:

1. kadar porumenita del stebela in dolnji list koška;

2. kadar se začne semenska glava pri zavijanju krhati;

3. kadar ostanke cvetov na zrnu koškov sami odpadejo ali se dajo z lahkoto odstraniti;

4. kadar dobi luščina pri zrnu svojo značilno barvo in zrna v sredini koška tako

otrdijo, da jih ne moremo z nohtom predreti in

5. kadar se da dobro dozorelo zrnje v košku z lahkoto luščiti.

Ko smo se prepričali, da so dobili steblo, zrnje in koški navedene znake zrelosti, zarezemo steblo 20 do 30 cm pod vrhom koška. Z zarezo onemogočimo nadaljnji dotok soka v cvetni košek. Zareza pa ne sme biti pregloboka, ker bi tedaj steblo ne moglo držati pretežke glave. Čez nekaj dni pobremo vse zrele glave. Doma jih še primerno sušimo, zlasti tedaj, če je jesen mokra. Za sušenje lahko uporabljamo tudi sadne sušilnice. Paziti pa moramo, da ne pride seme v dotiko z dimom.

Ko so glave popolnoma suhe, jih omlatimo, seme pa prerešujemo, prevejamo in očistimo. Seme potem sušimo toliko časa, da postane popolnoma suho. Tedaj se jedrce z lahkoto odloči od luščine. Suho seme spravimo v vreče ali žitne skrinje. Vlažnega ne smemo spravljati, ker bi se pokvarilo.

Seme za saditev dobimo pri tvrdki Hrovat in drug v Ljubljani, Tyrševa cesta številka 1/III. Ona odkupi tudi ves pridelek. Kdor želi imeti natančna navodila, naj se obrne na navedeno tvrdko.

Čebelarji! Če vemo in smo prepričani, da sončnica obilno medi in daje čebelarom mnogo za razvoj zalege neobhodno potrebne obnožine, se moramo odločiti, da jo začnemo sejati v velikih množinah, ker bomo s tem prav izdatno izboljšali čebeljo pašo. Poleg tega pa bomo prodali vse seme in dobili oljnate tropine, da ne govorimo še o drugih koristih, ki nam jih nudi sončnica. Tu je izključena vsaka izguba. Od sajenja sončnice smemo za trdno pričakovati samo korist in to še letos!

Opomba! Pri sestavi tega spisa sem uporabil: Slovenski Čebelar, I. 1931., brošuro „Gojitev sončnic“ in Dr. Ewert „Die Honigbiene“.

Gradilni satnik v okencu

Dr. M. Podgornik.

Če hoče čebelar spomladi stanje družine pred rojenjem spoznati, mora panj pogosto odpreti in sat za satom pregledati, kar je zelo zamudno, zaradi pomanjkanja časa pa često nemogoče. Tak pregled družine „na kozi“ pa tudi čebele zelo moti in seveda tudi matico, ki je pri tem lahko v smrtni nevarnosti, zalegi pa grozi nevarnost prehlada.

Znani čebelarski praktik in pisatelj Preuss, oče „prestavljanja“ in verande, opisuje že l. 1899. v svoji knjigi, kako je opazoval razvoj družine na zadnjem satu svojih panjev, ki so imeli vsi prečno satje. Pri A. Ž. panjih pa je tako opazovanje mogoče le, če okence plodišča primerno preuredimo. Tovariš Rojec je l. 1938. v 10. številki SČ ob spremstvu slik pokazal tak način

preureditve. Stvari pa ne bo škodovalo, če povem sedaj po štiriletnih lastnih izkušnjah, pri katerih mi je bil v pomoč tudi g. Vl. Štrozak, čebelar na Rakeku, še jaz svoje izsledke na tem polju, to pa tem bolj, ker namerava Društvena Čebelarna spraviti v prodajo tako preurejene A. Ž. panje.

Ko se spomladi moč družine vse hitreje razvija do tistega viška, ki zahteva zaradi prevelike množine čebel v panju cepitev družine na dva dela, to je naraven ali narajen roj, skrbijo čebele najpreje še za rejo obeh činiteljev spolne množitve: to je za rejo trotov in nato še matic. V tem razvoju se pojavljata dve različni stopnji.

Prva stopnja predrojnega razpoloženja — „trotovska“:

Trotu je odmerjena od narave daljša doba razvoja kakor matici, in sicer za teden dni. Zato se lotevajo čebele najpreje reje trotov in stavbe trotjih celic vsepovsod v območju toplote gnezda. Matica pa te celice kaj hitro zalega. T e d a j v l a d a v panju izredna delavnost: čebele donašajo nektarja, obnožine in vode ter gradijo satje. Matica znese veliko množino jajčec na dan. Zaleženih matičnikov v začetku te dobe še ni. To je prava zlata doba vsake družine, ki jo kaže čim bolj podljšati.

Druga stopnja — „matična“:

To stopnjo je družina dosegla, čim se pojavijo v panju zaleženi matičniki. Odslej čaka družina le še na ugodno vreme za rojenje — v kolikor je čebelar ne prehititi z narejanjem roja. Družina je v krizi, boleha na rojni mrzlici, lenari. Matica znese na dan le še po nekoliko jajčec — saj so jo čebele nalašč sestradale, da bi ji zljajšale jajčnike in telesno težo in jo tako usposobile za rojni polet. V tej dobi ne pomaga več niti prestavljanje, niti izrezovanje matičnikov, ki jih čebele sproti obnavljajo in matica zalega. Naloga naprednega čebelarja je torej, da to stanje takoj odpravi in da naredi roj sam. Po tej cepitvi družine se bo pridnost vrnila v oba nastala njena dela. Narejanje takega roja pa je, kakor znano, precej enostavno: matičnika ne uničimo, temveč postavimo dotični sat in še drugih 7 iz panja na kozo, le (staro) matico pustimo na kakem zaleženem satu z mlado zalego v panju, zraven pa postavimo 4 do 5 satnic in panj zapremo. Na kozi pa je sedaj „roj“, ki ga odnesemo k panju, pri-

pravljenim za njegov sprejem, postavimo s kozo vse lepo v plodišče ter to brezmatično družino teden dni krmimo s tekočo hrano ali pa jo vsaj napajamo. Naziv „starec“ je v tem primeru za vsebino starega panja pravilen, pri naravnem rojenju pa je raba tega izraza za izrojenca napačna, ker ne odgovarja starostnemu razmerju nastalih dveh delov cepljene družine.*

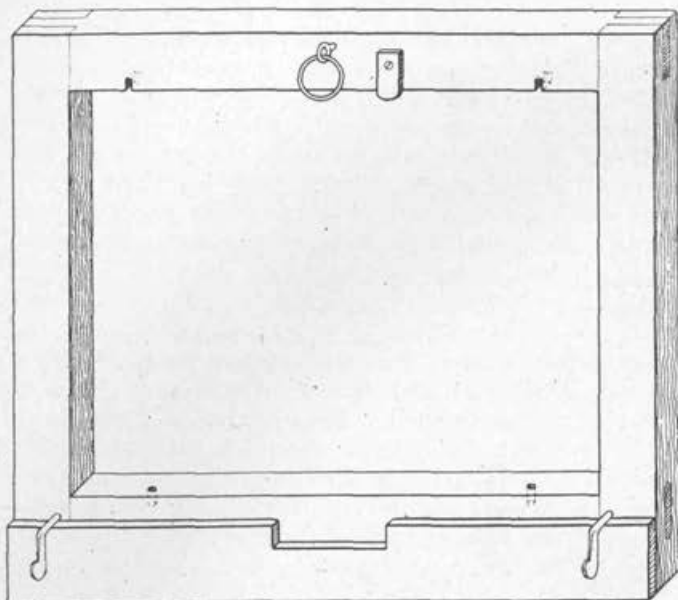
Če si kak napreden čebelar naprti sitnosti, združene z naravnim rojenjem, mora za to imeti posebne razloge. Sicer je sličen tistemu nedeljškemu lovcu, ljubitelju zajčje pečenke, ki izpusti kupljenega zajca v gozd, da si lahko privoščiči „lov na zajca“, namesto da bi ga že preje zaklal. Kaka zahrbtna šibra v zajčji pečenki, ki mu zlo mi kak zob, ga pa mogoče spreobrne.

Postavimo pravočasno gradilni sat v okence, da nam naznani, na kateri stopnji predrojnega razpoloženja je dotična družina. Ta naprava nam pokaže doseženo prvo stopnjo. Čebelarjeva naloga pa bo potem, da prepreči pojav druge stopnje, ako mu ni do rojenja. Na prvi stopnji je „prestavljanje“ sicer uspešno, dokler medišče še ni odprto, potem pa odpove v plodišču opazovalna naprava, ker uhaja odtlej preveč toplote v medišče.

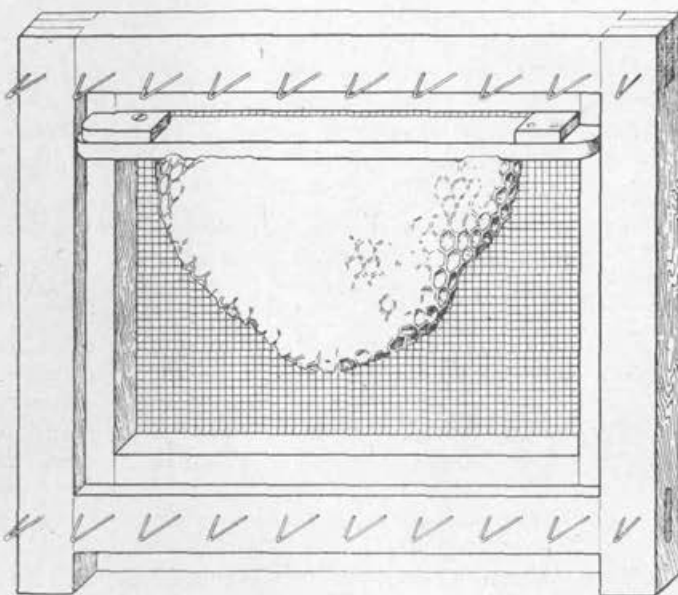
Opazujemo okenca v plodišču tedensko po nekolikokrat z bežnim pogledom skozi mrežo. Če so čebele pričele staviti satiček, odprem panj, izrežem satiček iz gradilnega satnika, iz panja vzamem dva sata s pokrito zalego, ki ju dodam kakemu slabiču ali prašilčku, na njih mesto pa denem v plodišče gradečega panja dve satnici. Panj potem zaenkrat ne gradi več v okencu, in sicer za en teden ali dva. Ko se pa spet pokaže satič za okencem, tedaj pravkar omenjeno delo ponovimo. Tako se v družini lahko zavira razvoj od prve na drugo stopnjo.

Opazovalna naprava v okencu pa deluje le, dokler je medišče še nezasedeno in sta

* Z besedo „starec“ so že naši davni čebelarski predniki označevali panj na starem mestu (s starim satjem in z ostankom stare družine vred), skratka „staro hišo“, stari dom čebel, ali kakor koli že hočemo reči. V nasprotju s tem so označevali vse roje z mladci, čeprav so imeli prvci staro matico. Na Štajerskem ne vprašujejo, koliko panjev ima kdo, marveč koliko rojev. Pod to besedo razumejo sploh vse panje (koše): izrojenca, jalovce, prvce, druge itd., vnuke. Le pustimo narodu, da se po svoje izraža. Tako značilnih, samoniklih in lepih čebelarskih izrazov nima noben drug narod. Op. ur.

Okvir od spredaj.

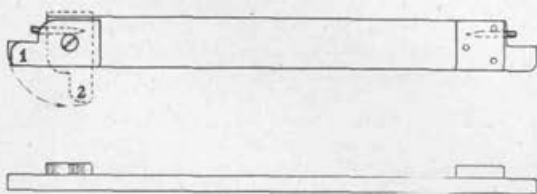
Okence od zadaj.

medišče in okence medišča toplo odeta. Iz medišča ob okoncu plodišča navzdol viseča zavesa iz več leg časopisnega papirja, ki zavzema vso notranjo širino panja in ki jo pritisne k okencu še slamnica, je dobra ohranjevalka toplote v gnezdu.

Pri preureditvi okenca v plodišču A. Ž. panju gre v glavnem za to, kako naj mrežo okenca, katera je doslej odmaknjena le za 8 mm, odmaknemo še za nadaljnjih 52 mm. V tako nastalem prostoru čebele lahko gradijo satič po svojih „gradbenih predpisih“.

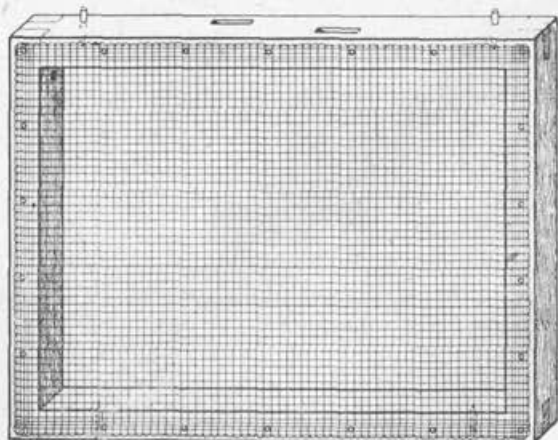
Mrežo napravimo tedaj premično. Snamemo jo z okenca ter jo pribijemo na poseben okvir iste debeline, kot jo ima okence, narejen iz približno 12 mm debelih letvic, ki so v mojih panjih 20 mm široke. Ta okvir se mora okencu od znotri tesno prilagati. Da stoji mreža v okencu v isti legi kot prvotno, zabijemo v les okvira 4 trne, žičnike brez glave, moleče iz lesa 5 mm, debele po 2 do 2,5 mm. Dva zabijemo od spodaj, dva pa od zgoraj v mrežni okvir, v razdalji 16 mm od mrežne strani okvira. Spodnja „trna“ sta od svojega bližnjega okvirnega vogala oddaljena natančno enako, recimo 40 mm, zgornja pa spet enako, po 50 mm. Na notranji strani okvira okenca napravimo za spodnja trna dve ustrezajoči luknjici in vsadimo vanje okvir, da se da spodaj vtis-

Okvir z mrežo od zadaj

Satonosec: a) od zgoraj — b) od spredaj

1 z odprto oporo — 2 z odprto oporo

niti v okensko odprtino, zgoraj pa dosežemo isto na ta način, da napravimo z dletom za trna 4 mm globoki vdolbini. Da okvir ne pade iz okna, namestimo na okenca, 3 cm na desno od obročka, lesen vrtilni zapah, ki naj s svojim koncem prime mrežni okvir. Sedaj imamo mrežo v njeni običajni legi. Da jo spravimo v „opazovalno lego“, snamemo mrežni okvir ter ga obrnemo tako, da pride mreža na vnanjo stran in ga zopet vtaknemo v okvir okenca. Za konec vrtilnega zapaha pa moramo sedaj še izdletiti žlebiček zgoraj v okviru, da zapah lahko zavrtimo.

Da ne bi čebele svojega satiča stavile neposredno zgoraj na obod okenca, vtaknemo vanj primerno letvico. Narejena je iz kosa take letvice, kakršne nam rabijo za stranice satnikov. Je le malo krajša od dolžine okvira za mrežo. Da jo lahko vtaknemo v okvir do razdalje 7 mm, zožimo letvico na vsakem koncu do njene sredinske črte (osi). Da dobi razdaljo od „stropa“, ji pritrdimo zgo-

raj preko vse širine, toda od koncev odmaknjeno za 1 cm, po eno 6 mm debelo prečno letvico v dolžini 25 cm. Na krajši notranji strani ji odrežemo še 4 mm od dolžine. Nato zabijemo v oba krajša konca po 1 žičnik brez glave. Levi štrli iz lesa za 7 mm, desni za 4 mm. Za ta dva „trna“ napravimo v okvir za mrežo ustrezajoči luknjici. Nato vtaknemo v luknjico najprej levi trn, potem pa še desnega. Da ne bi letvica padla iz okvira, namestimo zgoraj na levi prečnici ekscentrično zaporico, ki letvico pritiska proti desni.

Končno napravimo vabo za čebele s tem, da kanemo na spodnjo stran gradilne letvice nekoliko kapljic voska.

Namesto nagradilne letvice sem imel prvotno cele male okvire. Namesto 4 trnov v okviru so dajale okviru z mrežo pravo lego 4 žične oporice, nameščene diagonalno zadaj v kotih okenca. Gori opisana izdelava pa se mi zdi dosti enostavnejša in ima vse bistvene elemente za pravilno delovanje.

Najvažnejši činitelji pri spomladanskem razvoju

A. Bukovec.

Spomladi, kmalu po prvem trebljenju, ko šine v prirodo prvi močnejši dih življenja in začnejo čebele živahnejše nositi obnožino, stoji čebelar pred težavno nalogo, kaj vse naj stori, da bodo panji šest tednov pred glavno pašo na višku zaleganja. Ponavljam: šest tednov, kajti toliko časa preteče, preden se iz jajčeca razvije za bero godna čebela.

Ta „pravi trenutek“ zadeti ni malenkost, posebno za mladega čebelarja, saj še izkušenemu priroda dostikrat prekriža najlepše račune. Vreme se menjava leto za letom, z njim vred pa začetek in potek paše. Veliko vlogo igra tudi kakovost čebeljih družin, ki se včasih skokoma izpreminja. Zategadelj ni malenkost, zadeti pravo in voditi družine tako, da so ob pravem času pripravljene za „glavno bitko“.

Torej, vzredimo kolikor mogoče veliko čebel do glavne paše! Zaradi tega bo čebelar v krajih s pozno glavno pašo — ajdo — pustil čebele rojiti, da bo pašo izkoristil s čim večjim številom panjev, čebelar, ki mora računati v glavnem le z zgodnjo pašo, se pa tega sredstva za pridobitev medu ne more posluževati, ker bi rojev in izrojencev ne spravil pravočasno do moči. Zato bo ubral drugo pot: zgolj

ojačenje družin, ne pa pomnožitev števila panjev (z roji).

Kdor hoče biti tej kočljivi nalogi kolikor toliko kos in smotrno čebelariti, mora točno poznati glavne činitelje, od katerih je odvisen spomladanski razvoj družin. Te činitelje lahko razdelimo v dve skupini, v notranje in v zunanje. K prvim spadata matica in kakovost družine, k drugi hrana in toplota. Pa se najprvo pomudimo nekoliko pri matici. V modernem velikem panju s 50.000—60.000 čebelami, kakor je A. Ž. panj, doživlja zmogljivost matice težke preizkušnje. Če naj ohrani panj s toliko čebelami daljšo dobo nezmanjšano število družinskih članov, mora matica, ko je panj na višku razvoja, znesti dnevno približno 2500 jajčec. Če jih zaleže manj, začne moč družine pešati. Le pomislimo, da minejo trije tedni preden se iz zaleženega jajčeca razvije čebela, 2500 jajčec dnevno! To je velikanska storitev, ki jo pričakujemo in zahtevamo od živega bitja, saj presega teža teh jajčec večkratno telesno težo matice. In to naj zmore ta živalca dan na dan. Kaj takega lahko zahtevamo od mlade, čvrste matice, nika pa od že priletne tetke, ki na noben način ne more biti kos tej naporni nalogi, čeprav jo podpirajo vsi ostali činitelji.

Zato ne smemo v A. Ž. panju trpeti nad dve leti starih matic, izvzemši kako s posebno odličnimi lastnostmi.

Ni pa mladost matice vse in tudi ne zadostno poroštvo za njeno dobro kakovost. S samo rodovitnostjo se ne moremo zadovoljiti. Njen zarod, čebele, mora po njej (in po trotu, ki jo je oprasil), podedovati kar največ tistih vrlin, ki vtisnejo družini znamko prve kakovosti: marljivost, velik nagon za nabiranje medu, dolgovečnost, zaleganje v pravilni meri i. dr. Le matica, ki ima v sebi te lastnosti, ali vsaj glavne od njih, more dati družini tisti zagon, ki je potreben, da se lahko pravočasno razvije, oziroma pokaže vse razvojne zmožnosti. Koliko mladih matic nas v teku leta razočara ali pa preseneti z neverjetnimi uspehi! Če hočemo, da bomo dvignili povprečni donos družin, se moramo bolj resno oprijeti izbire matic in jih vzrejati le iz zalege od najboljših rodov. V tem pogledu hodimo še stara pota in smo v primeri z drugimi naprednejšimi narodi zelo zaostali, saj pri nas o kaki umni vzreji matic na podlagi modernih načel skoraj ni sledu.

Drugi važni činitelj so čebele. Naj bo matica še tako dobra, rodovitna, če ni v panju zadostne množine čebel, ne more uveljaviti svojih zmožnosti. Napačno bi bilo domnevati, da odločuje matica, kdaj naj začne družina gojiti zalego in v kakšnem obsegu. Vsa tozadевна pobuda prihaja od čebel samih. To tudi drugače biti ne more, ker je od volje čebel, pa ne od posameznih, marveč od celotne družine odvisno, kdaj začnejo matico obilnejše pitati, da ji že prejšnjo jesen splahneli jajčniki zopet nabreknejo in začnejo delovati.

Slaba družina se mora vso zimo boriti za obstanek. Pri tem pade mnogo čebel, kar jih pa dočaka pomlad, so od naporov izčrpane in prezgodaj ostarele, tako da niso več zmožne izvrševati svojih dolžnosti v toliki meri, da bi se družina še pravočasno povzpela do moči. Taki panji ostanejo slabiči vse leto in jih tudi najboljša paša ne spravi na noge. Kar močna družina igraje pridobi, ostane za slabiča nedosegljivo.

Ni pa dovolj, da je družina močna po številu. V tem ne tiči „udarna sila“ panja, marveč v skladnem medsebojnem razmerju posameznih starostnih skupin čebel. V svojem članku „Delo čebele v posameznih starostnih dobah“ sem povedal, kako je v normalni družini zaposlitev čebel vezana na določeno starostno dobo posameznih članov družine. Če je ta ali ona delovna sku-

pina številčno preslaba, vlada v družini nenormalno stanje, ki zavira spomladanski razvoj panja, ali pa ga onemogoči. Plemenjak, ki ima jeseni pretežno samo stare in starejše čebele, ne obeta nič dobrega za prihodnje leto. Že čez zimo močno oslabi, ker pomrje večina starih čebel, ostale pa odmrjejo pomladi, ko jih panj najbolj potrebuje. Družine kar na mah oslabijo, a pomladka še ni v zadostnem številu in ga tudi še ne bo tako kmalu, ker primanjkuje čebel za pitanje zalege, ogrevanje panja in nabiranje obnožine.

Če hočemo, da se bo družina spomladi dovoljno in naglo razvijala ter pravočasno dosegla višek moči, moramo položiti temelj za to že prejšnjo jesen, oziroma poletje. Poskrbeti moramo, da imajo vsi plemenjaki mlade matice dobre krvi, izločiti moramo iz obrata vse slabiče in poskrbeti, da bo v panjih dovolj mladih čebel. To dosežemo s prevozom čebel na ajdovo pašo, če pa to ni mogoče in ni doma nikake jesenske paše, moramo čebele avgusta meseca dražljivo pitati, da se panji dobro zaležejo in s tem preskrbe z mladimi čebelami. Potem bodo ob zazimovanju v pravilnem stanju in taki tudi spomladi, če smo jih založili z zadostno zalogo živeža.

Pa se pomenimo sedaj še o zunanjih činiteljih, predvsem o hrani: medu, obnožini in vodi. Iz nič ni nič, je temeljni življenjski nauk. To velja tudi za naše čebele in njih zalego. Brez zadostne hrane ni misliti na kako množitev zalege. Napak bi storil, kdor bi hotel s kakimi čebelarskimi ukrepi doseči naglejši razvoj panjev, če ni v njih potrebne zaloge, ali če jo čebele ne morejo v pravem času zunanaj dobiti. K hrani pa spadajo med, obnožina in voda. Ničesar od tega ne sme primanjkovati, nobene od teh stvari ne more čebelja družina pogrešati, ali pa človek drugo z drugo nadomestiti, n. pr. med z obnožino ali narobe.

Ob začetku spomladanskega razvoja mora biti v panju še 6—8 kg medu. Ta dragocena snov je tekoče oglje, bi dejal človek, ki rabi čebeli za kurjavo, na drugi strani pa kot vir energije pri delu. Spomladi, ko je zunaj še mrzlo, morajo čebele močno kuriti, da se zalega, ki potrebuje okoli 36°C stalne toplote, lahko nemoteno razvija in godni. Sleherni gib čebele, sleherni delo v panju in zunaj njega pa pomeni potrošnjo medu. In zalega! Na tisočče in tisočče nenasiljivih želodčkov, ki njih število od tedna do tedna v vedno večji

meri narašča, hoče hrane, ker raste in raste z neverjetno naglico. Le kje naj družina vzame med, če ga ni v panju na zalogi, ko priroda še dremlje in nudi čebelam komaj toliko, da se posladkajo? Razumnemu in naprednemu čebelarju zavoljo tega ni treba nič pripovedovati kako odločilne važnosti je, da ima panj vso dobo spomladanskega razvoja zadosti medu na zalogi. Rečem na zalogi, kajti če bi ne bilo železne rezerve, bi družina prišla ob vremenskih preobratih v veliko zadrego za med in bi v najmilejšem primeru prekinila gojitev zalege za več ali manj časa. Kaj se godi v panju, ki mu je zaloga iz kakršnega koli vzroka že pošla in mu čebelar pravočasno ne nudi zadostne pomoči, ni treba posebej razlagati. Taka družina zaostane v razvoju za več tednov, ali pa je za tisto leto izločena iz skupine normalnih družin. Čebelar ne bo imel od nje nobenega haska.

Skrbimo torej za zadostne medene rezerve v dobi spomladanskega razvoja. V skrajni sili lahko sežemo po sladkorju, uvažujmo pa, da to živilo ne more medu popolnoma odtehtati. Sladkorju manjkajo razne dragocene snovi, ki so v medu in ki jih ni mogoče nadomestiti: aromatične snovi, organske kisline, nekoliko beljakovine in mineralne primesi.

Kjer je spomladanska paša slaba ali enostranska, da nudi čebelam samo obnožino, je razvoj panjev bolj počasen. Tam mora čebelar, hoče ali noče, podpirati razvoj z dražilnim pitanjem, da s tem čebele in po njih matico priganja k obilnejšemu zaleganju. Tudi v tem primeru mora imeti panj še precejšnjo rezervo medu, sicer ga tudi dražilno pitanje ne prižene v pravem času do viška. Koder pa imajo čebele dobro pašo na resju, je za dotok novega medu poskrbljeno in se panji brez čebelarjeve pomoči igraje dokopljejo do viška, včasih celo prenaplo in prezgodaj za glavno pašo.

Še bolj važna za spomladanski razvoj kakor med je **o b n o ž i n a**. Že Dzierzon je poudarjal, da je „obnožina prvina, ki tvori kri in mišice ter je glavni sestavni del hrane starejših žerk.“ Obnožina je tista čarobna snov, ki daje spomladanskemu razvoju šele pravi zagon. Dokler ni nove obnožine, ni zalege v panju in tisti spomladanski dan, ko jo začnejo čebele močno prinašati, lahko čebelar reče: „Sedaj bo pa matica začela zalegati.“ Naj bo medena zaloga še tako obilna, brez obnožine ni nobenega napredka. Tista malenkost, ki je je v panju še od prejšnjega leta, je kmalu

porabljena in če čebele ne dobe nove, vlada v panju mrtvilo, iz katerega se zbudi družina šele takrat, ko se začnejo lončki polniti s tem „čebeljim kruhkom“.

O važnosti donosa obnožine se je že mnogo pisalo in govorilo, prav malo ali nič pa storilo za izboljšanje spomladanske paše s sajenjem primernih rastlin, zlasti vrb. Pri nas je še kolikor toliko obnožine, toda razmere postajajo od leta do leta slabše, tako da ni več daleč čas, ko bomo prisiljeni saditi vrbe, če bomo hoteli čebelariti. Brez te paše je spomladanski razvoj panjev nemogoč in zastoj naš trud, da bi spravili čebele pravočasno do moči.

Kot nadomestilo za obnožino so čebelarji že vse mogoče snovi poizkusili: razne vrste moko (rženo, pšenično, ovseno, grahovo, papriko, v zadnjem času sojevo), pa se ne obnesejo, da celo škodljive so nekatere. Tudi z raznimi dodatki k medu so poskušali srečo, n. pr. z mlekom (že Dzierzon!), mesnim ekstraktom, beljakom, otroško moko, troponom, florinom itd. itd.), toda izkazalo se je, da nobeno ne nudi čebelam resničnega nadomestila za obnožino.

Ne preostaja drugega, kakor seči po najbolj učinkovitem nadomestilu, po mladih sadikah vrb, ki naj zamaše vrzeli, nastale zaradi neusmiljenega in nesmiselnega uničevanja tega drevja.

Še eno živilo je, ki brez njega ni življenja in napredka v panjih: v o d a. Ne potrebujejo jo samo za topljenje strjenega medu, marveč največ za namakanje obnožine pri pripravljanju krmila za zalego.

Potreba vode v dobi spomladanskega razvoja je velika. Kadar je v panju primanjkuje, tvegajo čebele izlete tudi ob najslabšem vremenu, ko se prav redka vrne v varno zavetje panja. Kljub temu silijo na vodo in je skušajo dovolj nanositi, čeprav za ceno premnogih žrtev.

Zaradi tega je velike važnosti, da skušamo čebelam olajšati preskrbo z vodo s primernimi napajališči kje v bližini čebelnjaka. Te pa obiskujejo čebele le tedaj, če jih postavimo takoj po prvem trebljenju, da se nanje navadijo. Posebno napajališča s toplo vodo (kurjena!) jim godijo. Kdor hoče še kaj več storiti, naj napaja čebele v panju, posebno ob zelo slabem vremenu v aprilu. Nekateri čebelarji jim še bolj strežejo. Panje imajo tako prirejene, da vsak čas lahko zabranijo čebelam izlet, kar je važno zlasti v viharnem ali pa mrzlem vremenu. Obenem jim nudijo vode naravnost v panju. S tem ohranijo mnogo čebel

pri življenju, da družine ne oslabe in ne trpi spomladanski razvoj.

Sedaj pa še nekaj besedi o zadnjem zunanem činitelju, o toploti. Znano je, da imajo čebele toploto zelo rade. Za prezimovanje si izberejo najtoplejši kotiček v panju, in če bi ne bilo rešetke, bi se družina na jesen pomaknila v toplejše medišče. Še več, neprimerno več toplote pa potrebuje družina spomladi, ko začne gojiti zalego. Čim več je te, tem večji prostor morajo čebele ogrevati, kar gre na rovaš medu, o čigar kurilni moči je že bilo govora. Sama kurjava pa ne zadošča, čebele morajo tudi skrbeti, da toplota ne more čez mero uhajati. Tudi glede tega si zna čebelja družina čudovito pomagati. Ogrevata samo gnezdo in njegovo neposredno okolico, da more tudi v kritičnem času do medenih zalog. Ko je večina satov zaleženih, mora biti tudi zadnji kotiček plodišča prijetno topel. Toplota v panju je sedaj toliko, da izpuhteva pri žrelu iz panja, kar občutimo, če denemo prst pred žrelo. Tega odhajanja toplote ob hladnem jutru v aprilu se celo veselimo, saj je zanesljivo znamenje, da sedi v panju močna družina, ki mnogo obeta. Take toplotne razmere si pa lahko ustvari le družina, katere moč je bila vso dobo spomladanskega razvoja v skladu s prostornino plodišča. Slabša družina ne more vsega plodišča v A. Ž. panju ogrevati, saj jo že vzdrževanje visoke toplote v gnezdu močno zdeluje. Zato kljub obilici hrane le počasi napreduje in šele v juniju, ko se glavna paša že nagiba h koncu, doseže vrhunec razvoja. Ker v A. Ž. panju ni mogoče plodišča zmanjšati, oziroma prilagoditi moči družine, moramo že jeseni skrbeti, da bodo

vsi plemenjaki resnično močni. Vem, da je to kako leto nemogoče, toda izjeme potrjujejo pravilo.

Da olajšamo čebelam skrb za toploto, moramo vso pomlad skrbeti, da so panji zelo skrbno zapaženi. Sedaj niso nikdar preveč odeti in vsaka nezadelana reža med njimi zavlakuje njih razvoj. S toplo odejo čebele najbolj podpiramo v boju za ohranitev toplote. Tudi s tem, da ima čebeljak toplo lego in je obrnjen bolj proti jugu, da spomladansko sonce panje lahko dalj časa obseva in ogreva, smo panjem mnogo dobrega storili in jim olajšali spomladanski razvoj.

Ob sklepu še nekoliko besedi o medsebojni odvisnosti činiteljev. Za vse velja zakon o minimumu, ki pravi, da se celotni razvoj čebelje družine lahko povzpne samo tako visoko, kolikor dopušča činitelj, ki je čebelji družini v najmanjši meri na razpolago, pa naj bodo ostali še tako dobro zastopani. Dobra matica ne opravi ničesar brez močne družine, oboje skupaj zopet nič, če primanjkuje kuriva, medu. Pa tudi če so vsi ti činitelji v izdatni meri na razpolago, če ni dovolj obnožine, ne more družina gojiti zalege in napredovati. Ene gonilne moči v zapletenem razvojnem mehanizmu čebelje družine primanjkuje, pa zastaja ves obrat.

Če hočemo tedaj z umnimi ukrepi pospešiti razvoj čebel, moramo upoštevati vse činitelje. Vseh pogojev pa ne moremo ustvariti kar čez noč, marveč moramo že prejšnje leto skrbeti, da panjem spomladi ne bo ničesar primanjkovalo, kar potrebujejo za popolni in pravočasni razvoj do skrajnih možnosti.

Prvi spomladanski pregledi

Fr. L.

Takole okrog svečnice se izvrši navadno po naših krajih nekak prelom v ozračju in pridejo posamezni gorkejši dnevi. Če podpre slabotno februarско sonce še gorki jug, je toplota okrog poldne že kar prijetna. Ta prebudi tudi čebele iz zimskega mrtvila, da začno zapuščati zimsko gručo, najprej posamezne, ob prav gorkih dneh pa izletavajo trumoma iz panjev in plešejo okrog čebelnjaka. To je za čebelarja vesel dogodek, ker ve, da so ti prvi izleti čebelam nujno potrebni zaradi trebljenja.

Zdaj je tudi zanj čas, da pogleda v panje in se prepriča, kaj se je dogajalo pozimi v njih. Zato naj prvih ugodnih dni nihče

ne zamudi, ker je februarско vreme zelo nestalno in ni gotovo, če se mu bo v do-glednem času zopet nudila taka prilika.

Kadar kaže toplomer v senci okrog 10 stopinj Celzija, že lahko odpiramo panje. A ta pregled naj bo bolj kratek, da se panji preveč ne shlade, ker je v njih že zalega.

Najprej bo tudi čebelar „otrebil“ svoje panje. Na podloženi lepenki ima pravo oglédalo družine. Tu vidi, koliko je mrličkov in morda je med njimi celo matica. Po drobirju sodi, kje so čebele že pospravile zimsko zalogo in po kristaliziranih drobcih medu spozna, da je bil med manj primeren za zimsko hrano čebelam. Po takem medu

trpi žival žejo. Treba ji je sedaj pomagati na ta način, da nalijemo v prazen sat z medom ali sladkorjem oslajene mlačne vode. Za nekaj časa zadostuje približno pol litra vode, ki smo ji dodali jedilno žlico medu ali odgovarjajočo množino sladkorja. Ta sat nadomestimo s kakim praznim satom prav ob gnezdu. Če je dovolj toplo, bodo čebele kmalu znosile medeno vodo v gnezdo.

Žejo čebel spoznamo tudi po tem, da posamezne živali kljub mrazu izletavajo. Takoj ko začne kapati od streh, sedajo po tleh in žlebovih ter srkajo vodo. Zdi se mi, da na potrebo vode v panjih v tem času čebelarji premalo pazimo. Pomisliti moramo, da čebele že goje zalego in da pri narejanju hrane za mladi zarod neobhodno rabijo več vode kot je ima med že sam na sebi. Ako jim pa primanjkuje vode, se tudi zalega nepovoljno razvija in panji zaostajajo. Pozneje, ko je dovolj toplo in čebele dan za dnem izletavajo, dobe lahko same v naravi dovolj mokrote za svoje potrebe. V neugodnem času pa jim mora na vsak način pomagati čebelar.

Pri prvem pregledu se moramo tudi pričati o zalogi hrane v panju. Če so ob strani AŽ panjev še dobro založeni sati, je stvar v redu. Dovolj je, če stranski sat, ki ni zaseden, vzamemo iz panja, druge pa odmikamo in pri tem opazujemo, kakšno je stanje v panju. Zasedenih satov ni dobro jemati iz panja, da se bivališče čebel preveč ne shladi. Zato tudi vse delo izvršujemo na hitro.

Pri kranjičih je zaloga medu zadaj. Če je tu satje polno medu, ni še nevarnosti za lakoto.

Kjer opazimo potne stene, je to znak, da panj ni dobro zavarovan proti mrazu, ali pa so se čebele iz kakršnega koli vzroka vznemirjale. Mokre slamnice moramo posu-

šiti na soncu, stene zbrisati, panj pa toplo odeti in ga zavarovati pred mrazom zlasti na oni strani, kjer so stene mokre. Zdaj je toplota čebelam zaradi zalege mnogo bolj potrebna kot v brezplodnih zimskih mesecih. Satje, ki ga je zaradi vlage napadla plesen, moramo takoj zamenjati z zdravim. Plesnive sate je najboljše prekuhati v vosek, ker se ne dajo dovolj očistiti, so nezdravi in se jih čebele izogibajo. Prav tako je s sati, ki so onesnaženi. V njih so lahko še kali boleznih in jih moramo takoj odstraniti in zamenjati.

Čebelar naj ne bo v skrbeh, če kaka družina kljub gorkemu dnevu ne izletava. Ako čebele zadovoljno brenče in se ne razburjajo, je to znak, da je pri njih vse v redu in ne čutijo še potrebe iskati pomoči zunaj panja.

Vse, kar opazimo pri prvem pregledu, skrbno zapišemo. Pri prihodnjem preiskovanju nam bodo te opazke dober kazipot, kje naj se dalje časa pomudimo.

Ob prvem spomladanskem pregledu mora tedaj čebelar ugotoviti: kako so prezimile čebele, koliko zaloge imajo še, kakšno je splošno zdravstveno stanje živalic in če je glede matice vse v redu. Poskrbeti je treba, da družine ne trpe žeje v času, ko si same ne morejo pomagati. Preprečiti moramo, da ne nastaja v panjih vlaga, odstraniti mrtve čebele, drobir in smeti, da se ne bodo čebele mučile s čiščenjem in pozneje z razdiranjem gnezdišč nadležnih moljev in drugih škodljivcev. In še nekaj važnega: ne pozabimo panje posebnó toplo odeti!

Čebelar, ki že takoj v začetku zanemari svojo dolžnost, ne more pričakovati, da mu bodo čebele kljub dobrim pašnim razmeram v redu uspevale. Tudi tu velja rek: Kakor se posoji, tako se vračuje.

Razni načini čebelarjenja

Slavko Raič.

(Dalje.)

In kaj pravi čebelarški strokovnjak Dathe o svojem čebelarjenju? Čebelarjenje se mora vedno ravnati po panjih in klimatičnih razmerah; nikjer pač ne velja tako pregovor: Ni vse za vsakega, kakor pri čebelarstvu. Dathe je čebelaril na Hanoverskem, toda v takem kraju, da je v resu moral prevažati, doma je imel prav za prav le lipo, ki se pa redkokdaj dobro odreže. Imel je čez poletje do 400 panjev s premičnim satjem, pa tudi več sto košev.

Dathe je bil brez vsake spomladanske paše. Če bi bil čebelaril le na med, bi bilo zanj dovolj, če bi njegove družine bile močne ob poletni paši. Ker se je pa spomladi pečal s prodajanjem rojev v velikem obsegu, je skrbel, da so mu v zgodnji spomladi bile družine prav močne; zato je zazimoval le močne družine i v umetnih panjih i v koših.

Če so čebele dobro prezimile, je bilo važno, da so srečno prestale tudi pomlad;

moral jih je varovati posebno pred pogubnim izletom, kadar je bilo neugodno, mrzlo vreme. Da pa čebele takrat ne izletavajo in trumoma zunaj ne popadajo, morajo imeti v panju dovolj hrane in vode. Dathe je zato uredil vsakemu panju napajališče, ki se mu je pozimi, posebno pa spomladi, zelo dobro obneslo.

Cim se mu je zdel čas ugoden, je začel rajširjati gnezdo, držeč se pravila: Dokler se je treba bati še mrzlih noči, ne smemo praznega satja obešati med zalego, ampak poleg zalege, in sicer najprej le en sat. Ko se potem sčasoma naredi vreme, obesimo enega ali tudi dva sata v sredino gnezda. S tem se bistveno pospešuje razvoj gnezda. Matica ne trpi nobenega presledka v gnezdu in zaleže zato prazne celice takoj z jajčki.* Ko je plodišče polno, zamenjamo štiri sate v sredi zalege s praznimi ter jih postavimo v medišče. Med medišče in plodišče denimo matično rešetko, žrelo v medišču pa odprimo toliko, da lahko izletavajo trotje. Pozneje to žrelo po potrebi razširimo. Osmi do deseti dan po tem prestavljanju je treba medišče pregledati in podreti matičnike, če so jih čebele nastavile. Ko je matica zalegla vse štiri dodane sate v plodišču, mu je Dathe odvzel zopet iz sredine šest nadaljnjih zaleženih satov, jih prestavil v medišče, na njihovo mesto pa djal šest praznih satov. Te nove sate v medišču je med šestim in osmim dnevom treba zopet pregledati glede matičnikov. In tako je družina sedela na 20 satih; bila je zelo močna, njena sposobnost zelo velika. Če je panj morda kazal, da misli na rojenje, mu je Dathe vzel iz plodišča še štiri zaležene sate, jih djal v prazen panj ter tako napravil narejenca z zalego. Iz drugih panjev je dodal toliko zaleženih satov, da je bil narejenec dovolj močan. Nato mu je takoj dodal oplemenjeno matico, ki jih je imel vedno na zalogi v svojih številnih matičnjakih.

* Jaz za svojo osebo bi trdil, da velja to le za čas dobre paše. Iz prakse zadnjih let namreč lahko trdim, da matice vendar večkrat preskočijo kak sat, ki jim iz kakšnega razloga ne ugaja. Pred vsem smo čebelarji v Ljubljani to opazili takrat, ko je Čebelarstvo društvo imelo na zalogi satnice z različno velikostjo celic. Čebele so satnice z večjimi celicami sploh nerade izdelale, matice pa izdelanih niso rade zalegale. Zopet pa pripominjam: ob slabji paši. Morda je pa še kak drug razlog, morda n. pr. satnica, ki ni ulita iz čistega voska, kar se pri brezvestnosti nekaterih čebelarjev, posebno še trgovcev, tudi lahko zgodi, kakor vemo iz lastne skušnje. — Op. ref.

Sati, ki jih je bil djal v medišče, so tam ostali. Tri tedne po prestavljanju se je poglela vsa zalega. Med tem je prišel čas lipe, čebele pa nosijo med najrajši v tiste celice, kjer se je pravkar izlegla zalega. Kmalu po lipi zacvete resje in z njim se začne glavna paša. Preden je Dathe čebele prepeljal na resje, je vzel vse sate iz medišča, jih iztočil, nazaj pa djal nove sate s samimi začetki. Čebele so izdelale ob dobri paši nove sate in tako je dobil v mediščih same lepe medene pogače. V plodišču je pustil šest najboljših zaleženih satov, ostale štiri, ki niso imeli zalege ali pa prav malo, je odstranil. Tiste brez zalege je iztočil, zaležene je pa dodal iztočene ali pa z medom vred šibkim družinam, ki je o njih domneval, da ne bodo naredile mnogo medenih pogač. Takim šibkim družinam se z dodajanjem zalege prav dobro pomaga in imajo potem tudi razmeroma dober donos. Ne dajo sicer medenih pogač, ker je satje temno, ampak je zato, ker čebelam ni treba graditi, donos toliko večji.

Datheja so dolgoletne izkušnje poučile, da je pri čebelarstvu treba gledati posebno na tole: Treba je imeti močne družine ob pravem času, torej za časa glavne paše. Panji morajo biti taki, da je čebelarstvo delo udobno, dobro in hitro. V splošnem mora vsak svoje čebelarstvo urediti po svojih osebnih razmerah, po svojih pašnih in klimatičnih razmerah.

Dathejev način čebelarjenja nam prikazuje poklicnega čebelarja z lüneburško pašo, samo da je on vložil v svoje napredno čebelarstvo več kapitala kakor lüneburžan. Poleg tega se je pečal še s trgovino s pomladanskimi družinami. Prezimoval je čim več kolikor mogoče močnih družin. Da mu je čebelarstvo dobro neslo, dokazuje to, da si je privoščil drago čebelarstvo potovanje na Ceylon (Indija) ter je skočil tudi v Palestino.

Dathe je s pridom izkoristil isto mero v plodišču in medišču, prednost satnih začetkov in prednost vresovca za pridobivanje medenih pogač. Poleg tega je porabil premični sat za razmnoževanje družin in preprečevanje rojenja. Zelo se je posluževal prestavljanja; saj matica v ugodnih razmerah v osmih do desetih dneh lahko zaleže štiri, da, celo šest satov normalne mere (20 do 50 dm² sata = 16.000 do 24.000 jajčec, torej 2000 do 2400 na dan), zlasti če ima matica dovolj prostora. Toda to je še vrhunska storitev na vrhunskem stojišču.

Poučen je južnonemški, alemanski način čebelarjenja. Čebelje bivališče je zelo prostoren, bolj širok kakor visok, trebušast koš.* V splošnem ta koš nima žrela, pač pa je vrezano v njegovi podnici. V tistem delu koša, ki leži ob žrelu, je zalega, v nasprotnem pa med. Čebelar pride vsak čas lahko do medu, ne da bi moral gnezdo motiti. Seveda mora koš obrniti ter iz njega izrezati kose medenega satja. Stvar pa ni tako nasilna, kakor bi se moglo misliti, kajti ta postopek daje panju nekako stalnost: tista stran koša, kjer je bilo satje izrezano, se obrne naprej nad žrelo v podnici. Čebele izgradijo z veliko vnemo prazni prostor. Z načrtnim izpodrezovanjem naokrog se satovje obnavlja tako rekoč na tekočem traku. V dobrih letih se da več izrezati, takrat čebele tudi laže zadelajo nastalo veliko luknjo.

S tem načinom čebelarjenja se ne dajo pridelovati medene pogače, kajti satje je bilo vedno pred izrezovanjem že zaleženo.

Rojenje pri tem načinu ni potrebno za obnovo satja, kakor v splošnem pri čebelarjenju z nepremičnim delom. Z obsežnimi koši, z izrezovanjem, ki se z njim umetno naredi velike luknje med zalego in žrelom, se da rojenje omejiti ali celo preprečiti.

Neki čebelar je ustvaril za ta način čebelarjenja poseben sistem ter je vsilil čebelam tako rekoč rubrike. Razdelil je prostorni koš z dvema navzkrižnima deščicama na štiri dele, kvadrante, ki so pa bili med seboj zvezani z mnogimi luknjami, izvrtanimi v deščicah. Očividno je ta umni čebelar izpraznil vsakikrat en tak kvadrant. Deščice so pač delovale tudi kot nekakšne matične rešetke.

*

Vprašanje kolektivnega dela pri čebelah, izvaja v svoji razpravi „Poskusi s kolektivnim delom čebelnih družin“ Kowalevski, čebelarški strokovnjak iz Namangana v bližini Taškenta, ima svojo zgodovino. Še na koncu XIX. stoletja si je znani čebelar Wells izmislil metodo, kako se da čebelariti v dvojčkih z enim skupnim mediščem. Ločil je plodišče od medišča z matično rešetko, a medišče je potem zopet razdelil s tenko deščico na dve polovici. V Ukrajini so čebelarji šli dalje. Po Wellsovi metodi so več družinam nastavili eno medišče. Znano je, da Wellsova metoda nudi čebelarju možnost, da dobi od dveh družin z enim mediščem več medu, kakor bi ga do-

bil od ločenih družin. Toda pri tem čebelarji niso mogli zadušiti volje do rojenja. In če jo je dobila ena družina, so se je od nje nalezle tudi druge.

Mnogo znanih čebelarjev, Rusov, Ukrajincev in drugih (Gravenhorst, Chaud, Kondratiew, Vaščenko, Lewicki, Metzi in drugi) so porabili metodo dveh matic v enem panju. Ti panji so lahko imeli medišče, ali so pa bili brez njega. Tako vsajene družine so bile ločene z matično rešetko. Toda ta postopek je trajal le malo časa.

Vse te metode se Kowalevskemu niso zdele uporabljive. Hotel je za skupno delo združiti več družin brez matičnih rešetak in brez zapornih deščic. Dolgo je razmotrival vprašanje skupnega dela dveh ali treh družin v enem medišču. Na svojem poskusnem čebelarstvu v Padža Ali (južna Kirgizija) je delal nekega poletja poskuse. V enem primeru je djal na dva, v drugem na tri (Langstrothove) panje na nizkih podstavkih, oddaljene med seboj po 2 m, skupno medišče liki most brez kakih matičnih rešetak ali deščic in gori poveznil pultasto streho, da je bilo vse skup podobno diplomatski pisalni mizi. Ena čebelna družina je šla v to skupno medišče na enem koncu, druga na drugem, pri kolektivu treh družin pa je imel ta dolgi most podporo v tretji družini, ki je torej v sredi lezla kvišku.

Da je Kowalevski prisilil čebele čim prej v medišče, je v prvi polovici junija obesil v medišče nad vsakim panjem po 10 izdelanih satov, ob začetku ter ob koncu praznega prostora v medišču pa je djal po en zaležen sat. Te sate je vsak tretji ali četrti dan pomaknil v praznem prostoru naprej proti sredini, nastali prazni prostor zadi pa je izpolnil z novim izdelanim satom. To je delal tako dolgo, dokler se nista oba prva zaležena sata v sredini srečala. Čebele so v vedno večjih množinah prihajale v medišče, ga polagoma napolnile ter mirno vzajemno nadaljevale delo. Od časa, ko je bilo medišče že polno satov in so čebele že prišle v medsebojni stik, so družine postale čudovito močne in kmalu so se vedle tako, ko da se ni prav nič zgodilo.

Rezultat je bil presenetljiv: kolektiv dveh družin, ki mu je šlo v skupno medišče 57 satov, je dal v poletju 158 kg medu, t. j. skoro 80 kg na družino. V istem času so posamezno stoječe povprečne družine njegovega stojišča prinele le do 50 kg medu.

Kolektiv treh družin, ki mu je v medišču šlo 108 satov, je prinesel v poletju 245,7 kg

* Armbruster ga imenuje „Drehrumpf“.

medu, torej nekaj nad 80 kg na družino. V obeh dveh kolektivih so se čebele zelo hitro pomnožile. Matice niso šle iz svojega plodišča. Le matica srednjega panja pri trodružinskem kolektivu je prišla za kratek čas v medišče, tam zalegla štiri sate in se potem vrnila v plodišče. Dalo se je videti, kako so se čebele vrtele po vsem medišču in kako so pri enem žrelu prihajale domov, pri drugem pa zopet izletavale. Povsod je vladal mir.

Kowalevski seveda pripominja, da se taki kolektivi dajo narediti le v letih, ko se pričakuje dobra paša. Ko se skupno medišče odzame, se družine zopet razdele. Pri tem dobi seveda lahko ena družina več, druga manj čebel, toda vse so močne in dobro založene z medom. Iz vsega tega se da sklepati tole:

1. Po tej metodi čebelar lahko čebele prisili, da nosijo med v skupno medišče; ni pa potrebno, da se medišče z rešetko loči od plodišča.

2. Čebele, ki delajo v takih kolektivih, ne bodo rojile, in tako se ta način čebelarjenja lahko smatra za način, ki se z njim zabranjuje rojenje.

3. Čebele delajo pri tem tudi mnogo produktivneje kot v navadnih, povprečnih panjih stojišča.

4. Čebelar manj moti čebele, ker ni prisiljen tolikokrat odzemat sate, da jih iztoči.

5. Po tej metodi lahko čebelar iz klad in drugih čebeljih bivališč z nepremičnim satjem dobi prav toliko medu, kakor bi ga dobil iz panjev s premičnim satjem.

6. Ta način se da uporabiti pri mladih družinah, ki marljivo gojijo zalego, seveda, če je v naravi dobra paša.

Ne smejo se pa prezreti, pripominja Armbruster k tem izvajanjem, tudi slabe strani takega čebelarjenja. Tri ali celo štiri metre dolgi mostovni nastavki so zelo okorni. Uporabljajo se lahko le kot medišča, razmeroma torej le kratek čas v letu. Toplotno-tehnično so dvorezna stvar. Ob višku poletja je morda dobro zračenje in ohlajanje, za časa mrzlih noči ali ob nenavadnem nastopu mraza se pa čebele prav gotovo ne počutijo dobro v prosto visečih prostorih.

Pred vsem ni — misli Armbruster — prav jasen razlog, zakaj naj bi več delale družine s skupnim mediščem. Izključiti se pa tudi ne da možnost, da se čebele začnejo napadati, ali da se lotijo celo matice. Toda kakor vedno, odloča tudi v tem primeru izkušnja.

Res je dal čebelar vsaki družini izredno mnogo prostora na razpolago. Kowalevski se je v medišču poslužil vsekakor iste mere kakor v plodišču, iz njegovega opisanja sodeč očitno tako velike, da ima poln sat okoli $3\frac{1}{2}$ funta medu; to je približno Langstrothova mera. Njegovo plodišče je imelo najbrž 9 satov, nikakor ne mnogo več. Medišče je vsebovalo za dve družini 57 satov, za tri do 112 satov, za vsako družino torej 28—37 satov. To je torej toliko kakor trije ali štirje nastavki, vsak z devetimi sati. Dvodružinsko medišče pa ni dalo 57 satov medu, ampak 107; bilo je torej skoraj dvakrat polno.

Na ta način si čebelar prihrani pač precej delovnega časa. Zelo mogoče je, da se s to izredno veliko, precej nenadno razširitvijo prostora odstrani nevarnost rojenja. Na drugi strani je mogoče, da družina, ki se ne razvija dobro, na ta način ni tako zelo ovirana, kakor če se ji nastavijo trije do štirje nastavki v obliki dimnika podobnih nebotičnikov. Medišče, v ožjem smislu torej prostor nad plodiščem, je v našem primeru le nizek prostor, ki dobi toploto verjetno od sosednih družin. Družina torej, ki se močno razvija, ima mnogo prostora in satov v rezervi; družina pa, ki se je slabše razvijala, ne more biti brezpogojno v nevarnosti. Pri tem bolj avtomatičnem izenačevanju je čebelar rešen marsikateri skrbi in dela. Delo se lahko prihrani tudi pri izredno velikem donosu, kajti odzemanje in zopetno dodajanje satov se v dolgem, koritastem medišču lahko izvrši zelo hitro.

Preostaja pa še ena slaba stran, da je poljubno postavljanje panjev vsaj zelo ovirano. Vedno morajo biti družine postavljene v pravilnih razdaljah, da se dajo vpreči v kolektive.

Tudi za razširjenje raznih čebelnih boleznih je ta način čebelarjenja bolj ugoden, zlasti če je res, da marsikatera čebela pri enem žrelu gre v panj, izleti pa iz žrela drugega panja.

V takem kolektivnem čebelarjenju bi se gotovo dali delati lepi zoološki poskusi. Da se tudi domnevati, da se tu stik posamezne čebele z lastno matico zelo zrahlja in morda tudi pomaga omejevat rojenje.

(Dalje sledi.)

Čim opaziš pri svojih čebelah kako bolezni — gnilobo, nose mavost — sporoči to takoj domači občini in SČD, da ti pošlje strokovnjaka na pomoč.

O legi čebelnjaka

Fr. L.

Marsikak začetnik si pri postavljanju čebelnjaka beli glavo, kje bi bil najprimernejši prostor za to. Glede okolice že postava določuje, da ne sme biti blizu prometnih žil, cest in potov, kjer hodijo ljudje in živali. Pa tudi drugače je treba imeti pri določevanju kraja in smeri čebelnjako-vega pročelja mnogo ozirov.

Naši čebelnjaki so navadno obrnjeni proti jugovzhodu. To je važno zlasti za zgodnji spomladanski čas, da jutranje sonce ne izvabi prehitro čebel iz panjev, kjer jim preti v mrzlem ozračju poguba.

Zgodí se pa, da je morda ravno proti jugovzhodni strani globokejša dolina, ki je navadno v senci, in po kateri teče morda še voda. Iz takih dolin pihajo zlasti spomladi mrzli vetrovi. Če so žrela panjev obrnjena v to stran, bo to zelo škodovalo čebeljim družinam. Zgodilo se mi je, da sem moral v takih razmerah preokreniti čebelnjak bolj proti vzhodu. Še rajši bi ga bil obrnil proti jugozahodu, a mi je bilo v oviro visoko poslopje.

Navadno se čebelarji boje obračati čebelnjake proti jugu in jugozahodu, češ da poletno opoldansko sonce preveč greje panje in morajo zaradi tega delati čebele preprih pri žrelih in po dnu panja. Temu prav lahko odpomoremo, če naredimo čebelnjakom večje nadstreške, da bodo panji prej v senci. Poleg tega pa stoji poleti v opoldanskih urah sonce že tako visoko, da zadevajo sončni žarki le poševno pročelja spodnjih panjev, v gornjih vrstah so pa pri količkaj večjem nadstrešku tudi ta čas v senci. Spomladi in jeseni, ko je sončna pot nižja, pa ne bo prav nič škodovalo, če se panji segregajo, ampak rajši koristilo. Od juga in zahoda pihajo vedno milejši vetrovi, ki so čebelam ugodnejši kot mrzli vzhodnik. Zato se mi zdi zelo napačno, da se tako izogiblujemo južne in jugozahodne strani pri postavljanju čebelnjakov, če ni morda na teh straneh kakih drugih ovir. Take ovire bi bile: visoki zidovi, mrzle doline z vodami, odkoder pihajo zlasti spomladi ohlajeni južni vetrovi, ali z drevjem in poslopji zasenčena stran. Če pa teh ovir ni, lahko brez skrbi obrnemo čebelnjak v navedeni strani.

Čebele morajo imeti v ospredju, a tudi ob straneh, v neposredni bližini čebelnjaka, prost izlet. V dobri paši sem opazal, da so se živali zaletavale pri izletu z vso silo naravnost v belo steno visoke hiše, ki ni

stala niti pred čebelnjakom, ampak ob njem, to je vsporedno s končno (zahodno) steno čebelnjaka, ter bila od tu oddaljena kakih 6 metrov. Po celo perišče se jih je ubilo dnevno iz kakih dvajset panjev. To se je dogajalo dopoldne, ko se je stena bleščala v soncu. V tem primeru bi bil moral čebelnjak postaviti toliko naprej, da bi bil s sosednjim poslopjem v ravni črti.

Za zgodnje spomladanske izlete so tudi zelo nevarne sence v bližini čebelnjaka, ker tam ne skopni sneg tako hitro. Čebela, ki pade v tem času na sneg v senco, ne vstane več, a spomladi je vsaka čebela krajcar, kot smo rekli včasih. V senci pri gozdu sem videl vsako zimo po snegu vse črno mrtvih čebel iz bližnjega šolskega čebelnjaka.

Pri izberi kraja za čebelnjak moramo upoštevati tudi sosedne čebelnjake. Niže ležeči so v vedni nevarnosti, da jih bodo hodile ropat one čebele, ki so nad njimi, zlasti če imajo usmerjen izlet čez niže ležeči čebelnjak. In spodnji navadno podleže v boju, tako pri ljudeh kot pri živalih.

V neposredni bližini čebelnjaka naj tudi ne bo luž, zlasti ne sprédaj, ker marsikatera močno obremenjena in trudna živalca tik pred domom obnemore. Če pade v vodo, se ne dvigne več. Lahko pa je pred čebelnjakom nižje in redkejše drevje ali grmovje, samo da ne ovira leta in ne dela preveč sence. Utrujene čebele prav rade sedajo nanje, odkoder se tudi laže dvignejo kot s tal. Če je okrog čebelnjaka trava, jo moramo vsaj nekaj metrov pred panji večkrat pokositi, da se trudne čebele ne izgublajo v njej.

Splošno velja pravilo, da mora imeti čebelnjak zavetno lego. Obrnjen naj bo proti jugovzhodu, jugu, a tudi proti jugozahodu, če zahtevajo tako razmere. Izlet naj bo prost in kolikor mogoče proč od voda, prometnih krajev in hladnih senc. V bližini tudi niso zaželena visoka in morda še votla drevesa, da nam ne bodo delali roji prevelikih nepravil.

Kadar postavljamo čebelnjak, moramo upoštevati vse navedene okoliščine in morda še druge ter se posvetovati tudi s sosednimi čebelarji, da ne bomo imeli poznejše sitnosti in škode, bodisi sami ali tudi sosedje. Premikanje čebelnjaka pa je zelo nerodna stvar in včasih tudi nemogoča. Zato je boljše vnaprej vse premisliti in pretehtati na vse strani.

Dolenjsko čebelarstvo

A. B.

Dolenjska je s spremembo političnih razmer na mah postala glavno področje SČD. Ni treba poudarjati, da zaradi tega ne bodo prikrajsani ostali predeli Ljubljanske pokrajine. Tudi tam bo skušalo društvo doseči nageljši napredek čebelarstva. Vendar pa je Dolenjska naše pozornosti najbolj potrebna, ker je glede čebelarstva v primeri z drugimi kraji precej zaostala, čeprav so pašne razmere marsikje prav ugodne, da celo nenavadno dobre.

Najbolj je čebelarstvo razvito na ozemlju ob železniški progi od Grosuplja do Trebnjega. Tod so tudi glavna ajdova pasišča za tuje čebele, zlasti iz okolice Velikih Lašč in Ribniške doline ter Kočevskega. V vseh teh krajih je še mnogo kranjičev, ker pretežni del čebelarjev čebelari na roje. Pred leti, ko je bil izvoz čebel na višku, so trgovci tu pokupili mnogo panjev. Blago je bilo prvovrstno, ker so bili panji v primeri z gorenjskimi precej veliki. Posebno izdatne paše tod skoraj ne poznajo. Nekoliko spomladanskega resja, vrbe in borovnice, nato pa detelja in travniška paša ter tu pa tam pravi kostanj. Napredni čebelarji pridelajo kdaj pa kdaj nekoliko dobrega cvetličnega medu, vse pa računa v glavnem le z ajdo, zlasti kranjičarji. Če ta odpove, kakor zadnja leta, je joj, prejoj!

Ozemlje v območju proge od Grosupljeva do Kočevja se kar se tiče zgodnje spomladanske paše (resja, teloha, spomladanskega žafrana, vrbe) ne razlikuje mnogo od v prejšnjem odstavku omenjenega ozemlja. Vendar je pa ta paša v območju Vel. Lašč precej izdatnejša. Zaradi visoke lege ima bolj ostro podnebje; pomlad prihaja pozno, zime so hude in dolgotrajne. Paša na travnikih začne večinoma šele takrat, ko je je v nižjih legah že konec. Tod pridelajo zelo fin cvetlični med in mnogo hojevca, če je leto za to ugodno. Ajde ne sejejo, ne dozori, ker jo rada pobere zgodnja slana.

Mokronoška dolina se ne more ponašati z dobrimi pašami. Tam pri čebelah še nihče ni obogatil, obubožal pa tudi ne, saj so večji čebelarji prav redki. Paše je ravno toliko, da navdušen čebelar čebel ne more opustiti. Kako leto se pa ljubi Bog spomni tudi tega pasu solzne doline in zalije panje z medom, da so kar težki.

Novomeška okolica — le kaj bi povedal o njej, da bi pravo zadel? Čebelarški raj

še dolgo ni, vendar je toliko paše, da more obstati čebelar, ki ravna s čebelami skrbno in umno ter izkorišča tudi paše v bližnji in daljni okolici.

Krško polje, ali kako bi človek prav rekel tistemu delu tega ozemlja, ki pripada sedaj Ljubljanski pokrajini, je za čebelarstvo še precej ugodno, zlasti v krajih bliže Gorjancev. Dobri čebelarji pridelajo nekoliko finega cvetličnega medu, ponekod pomešanega z akacijevim, največ pa ajdovca, ki je tudi glavni pridelek. Paša na sadnem drevju je dobra.

Bela Krajina spada v prvi razred kar se tiče izdatnosti paše. Podnebne razmere so kakor nalašč za čebelarstvo. Mnogo toplote, malo padavin, zgodnje spomladi. Glavne paše so mane, pravi kostanj, travniške cvetlice in nekoliko akacije. Ajdo malo sejejo. Tu se da prav lepo čebelariti. V vinorodnih legah je za čebele slabše.

Kočevsko ozemlje lahko štejemo med predele z najboljšimi poletnimi pašami: travniško, gozdno, smrekovo, zlasti pa hojevo. Čeprav je podnebje v nekaterih okrajih zelo ostro in pomladi pozne, so tam včasih take paše, da je veselje. Posebno v nekultiviranih legah, ki jih je tam doli nič koliko, in po skalovitem svetu, poraščenim z najrazličnejšim grmovjem, imajo čebele toliko opravka, da v normalnih letih lahko zalijejo satje do zadnje celice. Naravno je, da ni povsod tako, za glavni del Kočevskega pa povedano drži.

Dolenjci še ne čebelarijo tako dolgo, da bi se lahko ponašali z več sto let staro čebelarsko tradicijo, kakor n. pr. Gorenjci in Korošci. Tu je čebelarstvo kot kmetijska panoga malega človeka še mlado. Še pred dobrimi 150 leti je smel imeti večje število panjev le grajščak, njegov podložnik pa le tedaj, če mu je gospod dovolil, za kar pa je moral odrajtovati hud davek v medu in vosku. Kako klaverno je bilo na Dolenjskem s čebelarstvom še za časa P. P. Glavarja, povzamemo lahko iz „Odgovora na predlog za izboljšanje čebelarstva v c. kr. deželah“, ki ga je poslal Glavar l. 1768. Kmetijski družbi na Kranjskem. Tam pravi, da so na Dolenjskem čebelarstvo skoraj popolnoma opustili. Le nekateri podložnik čebelari in so prav redki, ki imajo nad dva panja. Davki so bili prehudi, grajščak je preveč izkoriščal svoje kmete, zato so če-

bele rajši opustili. Kmet naj gara, gospoda naj se pase!

Takrat, ko je P. P. Glavar to poročal, je bilo kmetsko čebelarstvo na Gorenjskem že v polnem razmahu, domača čebelarstva veda pa v najlepšem cvetju. Pisanih čebelarstevskih naukov v domači besedi takrat še niso poznali, pač pa so se lahko opirali na prastara izročila, prehajajoča od rodu do rodu, očiščena vsega plevela in vedno bolj izpopolnjevana.

KOTIČEK ZA RADOVEDNEŽE

1. Ali ostanejo čez zimo samo bube od voščene vešče, ali tudi jajčeca? V Brockhausovem leksikonu sem našel, da prezimujejo samo bube metuljev. A. Ž. v L.

Trditve o Brockhausu ne drži! Od nekaterih vrst metuljev prezimujejo tudi jajčeca ali pa žerka (gosenice), da celo metulji sami, n. pr. znani citronček, koprivar, admiral in vsi metulji iz vrste Vanessa.

Življenje metuljev ne poteka po enem in istem kopitu. Vsaka vrsta ima svoje posebne zahteve, zlasti glede prehrane v stanju gosenice (žerke). Če nima določene hrane v obilici na razpolago, se sploh ne more razviti, n. pr. sviloprejka murvinih listov, kapusov belin zelja, smrtoglavca krompirjevih listov, mlečkar mlečka (euphorbie) itd. itd. Tudi glede toplote in drugih življenjskih pogojev je normalni potek razvoja in življenja močno odvisen. Vse to pa odločuje, v katerem stanju razvoja, ali kot jajce ali kot ličinka ali kot buba, mora zarod prezimovati.

Naj navedem nekoliko primerov iz življenja najbolj znanih koristnih in škodljivih metuljev. Od sviloprejke prezimujejo jajčeca, ker žive gosenice zgolj od mladih, sočnih listov murve. Od česa naj bi živele, če bi se izvalile šele junija ali julija, kar bi se zgodilo, če bi prezimovale bube? O proslulem škodljivcu severnih gozdov, borovem prelucu, vemo, da prezimuje njegova gosenica, ki se na zimo zarije pod mah. Gosenice zlatnice ali zlatoritke, znanega sadnega škodljivca, se izležejo že jeseni in spredejo med listi v vršičkih vejic tako trdno in varno „gnezdo“, da jim ne morejo do živega niti vihar in mraz, niti dež in sneg. Gosenice drugega letnega zaroda jabolčnega zavijača nadaljujejo svoje življenje v sadnih shrambah, in ko so godne, zležejo iz plodov ter si poiščejo v kaki razpok kotiček za pre-

Tega na Dolenjskem ni bilo in vse to — nesvobodno čebelarstvo ter pomanjkanje tradicije — je vzrok, da ponekod v dolenjskih čebelnjakih ni tako, kakor bi želeli. Marsikje najdeš še sledove neverjetne čebelarstvene zaostalosti in celo vražarstvo kot učinkoviti čebelarstveni pripomoček. Hvala Bogu, da so taki kraji le redki.

(Konec prihodnjič.)

zimovanje. Šele meseca maja se tam zabubijo. Na planem prezimujejo najraje pod luskami lubja. Tudi jajčeca zimskega pedica, sadnega škodljivca prve vrste, prezimujejo, in sicer med cvetnimi popki.

Kar se tiče jedra vprašanja, čebelje vešče me je vprašalec spravil v nemalo zadrego, saj v trenutku nisem vedel, kaj naj mu odgovorim. Dve čebelji vešči poznamo, veliko (*Galleria melonella*) in malo (*Achroea grisella*). Življenjske navade obeh so enake. Dr. Zander navaja v svoji knjigi „Krankheiten u. Schädlinge der erwachsenen Bienen“, da se iz jajčec, zaleženih od maja do junija, še do jeseni razvijejo metulji, jesenska jajčeca pa prezimijo in se razvijejo šele prihodnjo pomlad. Dvomil sem v to navedbo in začel stikati po satju v omari ter res našel živo, približno 1 cm dolgo žerko, ki sem jo poslal g. vpraševalcu kot živ dokaz, da tudi žerke lahko ostanejo čez zimo. Dne 15. decembra, ko so se čebele trebile, sem potegnil iz osvetljivega panja lepenko, ki jo imam stalno notri. Slutnja me ni varala. Poleg treh živih bub voščene vešče, sem našel tudi pet ličink (črvov) različne starosti. Vendar pa tudi ta dokaz še ne sme biti merodajen za končno sodbo. Zadevo bom zasledoval še naprej, dokler ne bom na čistem.

Ne smemo prezreti, da v panju nikdar ni toliko hladno, da bi žerka morala od mraza poginiti. Tam je gotovo bolj toplo kakor v omari za satje. Pokojni čebelar Peter Pavlin je spravljal satje v praznih panjih. Kadar je bil mraz najhujši, je panje in okno čebelnjaka odprl. Dejal je, da šele potem pogine vsa zalega v satju (jajčeca, črvi in bube). Včasih je imel v panjih rezervno satje čez dve poletji, pa se ga vešče niso lotile, tako je mraz zalagal. Pavlin je bil velik praktik in ga je skušnjava izučila, kako se ubraniti vešči.

2. Po čim utegnejo biti spomladi dobri kranjiči. Rad bi vedel za ceno, da se vem ravnanje. A. L. v T.

Tega vam ne morem že sedaj povedati, ker so cene zelo nestalne in teže kvišku. Po mojem mnenju se bodo sukale med 130—150 L, kakršno bo pač blago in kakršno bo povpraševanje. Če računate, da mora imeti kranjič jeseni vsaj 6—8 kg živeža, boste razumeli, da bi bila navedena cena primerna, pa je raje še nekoliko nizka.

3. Kadar zazimujem panje, sem vedno v dvomih, ali sem jim dovolj pustil, ker ne vem za težo satja. Prosim, poučite me, da bom znal prave zadeti.

Teža posameznih satov je zelo različna. Mlad, popolnoma bel sat tehta s satnikom (okvirom) vred okroglo 0'30 kg, 1 leto star, ki je bil že dvakrat, trikrat zaležen, tehta povprečno 0'50 kg, 5 l star 0'70 kg, zelo star (podplat!) pa celo 0'9 kg. Te teže sem sam dognal in so zanesljive. Kako naj vam povem, koliko tehta satje v vaših panjih, ko pa ne poznam njegove kakovosti, od katere je odgovor odvisen. Če vam je roj izdelal vseh devet šatov, računajte na težo satja 3½ kg, če pa imate v plodiščih nekaj mladih, nekaj pa mlajših in starejših satov, računajte povprečno 4½ kg, s čebelami vred 6 kg, pa ne boste pogrešili. Z medom vred naj tehta plodišče 18 kg. To je trdna številka, ki vam nudi zanesljivo poroštvo za zadostno hrano družine čez zimo do začetka meseca maja. Tudi kak kg več pri posebno močnih družinah ne more škodvati...

4. Čez zimo imam v panjih lepenko, pa opažam, da so jo čebele spredaj in ob straneh že precej zglodale. Kako naj to preprečim, oziroma kakaj delajo to? Fr. Z. v R.

Ob robih lepenke se zbirajo smetice in drobir od pokrovcev, pa tudi ličinke čebelje vešče se tam rade drže in napravljajo zapredke, posebno, če se lepenka ob straneh tesno ne dotika sten panja. Potem uhajajo črvi pod njo in se tam godnijo. Čebele to dobro vedo in bi jim rade prišle do živega, pa jih ovira lepenka. Naravno je tedaj, da jo skušajo razgriziti, in ker na cellem ne gre, se lotijo robov.

Pomoči ni, pač pa glodanje lahko nekoliko zavrete, če nove lepenke prirežete tako, da se prav na tesno dotikajo stranic panja.

5. Čez zimo bom popravil in prepleskal več A. Ž. panjev. Kdaj naj preselim vanje

plemenjake, da bo najmanj škode. Kako naj to napravim? J. J. v Ž. p. R.

To delo opravite kakega toplega in sončnega dne v sušcu, ko čebele že izletavajo, toda ne v toliki meri ko aprila meseca. Pozneje je preselitev težavnejša, ker se čebele bolj motijo in imate opravka z 18 sati.

V novi panj, ki naj bo, čele mogoče, prepleskan z enako ali vsaj slično barvo kakor stari, denite slannico nad rešetko, v plodišče pa položite kako segreto opeko, da postanejo stene tople, kar dosežete že v petih minutah. Staremu panju sedaj zaprite žrelo, odstranite paž za okenci in ga postavite na mizo v čebelnjaku ob odprtem oknu. Sedaj, opeko iz novega panja, nato pa vanj satje v istem redu, kakor je bilo v starem. Čebele, ki se drže sten, postržite s pitalnikom in stresite v novi panj. Ko je to delo opravljeno, panj zopet zapazite.

Stari panj odnesite pred čebelnjak in ometite še zadnje čebele iz njega, da bodo odletele domu. Če jih kaj na tleh ostane, jim pomagajte domu.

Tako postopajte panj za panjem in preselite vse na en dan, da se čebele prej vlete.

6. V 7. številki časopisa „Der Imker aus der Südmark“ piše nekdo, da je koroška čebela čisto nekaj drugega kakor „kranjska“, ki jo goje po Gorenjskem. Gorenjska čebela je deloma močno mešana z italijansko, kar kaže že njena vnanjost. Prvi obroček na zadku ni siv, marveč rjavkastorumen. Naša carnica v Südmarki, pravi dopisnik, je pa popolnoma siva in v tej barvi jo goje vsi na Koroškem, od koder odhaja v svet na stotine matic in panjev. Apis carnico je mogoče dobiti na Koroškem in Štajerskem čistejšo kakor v marsikaterem predelu Gorenjske. Kaj pravite k temu? P. R. v L.

Prav dobro poznam čebelo po Gorenjskem in Koroškem, saj sem obhodil že domalega vse večje kraje na tem koščku zemlje, pa moram reči, da trditve v „Der Imker a. d. Südmark“ nimajo stvarne podlage in znanstvene resnosti, marveč jih je treba razumeti zgolj kot trgovsko reklamo. Saj je znana že mnogo desetletij obstoječa trgovska zavidljivost koroških eksporterjev, ki jim ne gre v račun, da bi še kdo drug pri trgovini s čebelami kaj zaslužil.

Res je, da je po Gorenjskem precej bastardiranih čebel, ravno tako pa je res, da jih je tudi po Koroškem več ko dovolj,

ponekod celo več, kakor povprečno na Gorenjskem. To je resnica, ki jo noben resen čebelar ne bo zanikal. Upajmo, da se bo

čebelarjem na tem ozemlju z leti posrečilo očistiti pleme v čast in slavo kranjskim in koroškim čebelarjem.

OPAZOVALNE POSTAJE

Mesečni pregled za november 1941

Kraj	Višina nad morjem	Panj je teže							Toplina zraka			Dni je bilo									
		pridobil v			izgubil v			v mese-cu čistih dkg	največ pri-dobil	naj- višja	naj- nižja	sred- nja me- sečna	izletnih	deževnih	snežnih	oblačnih	pol-jasnih	jasnih	vetrovnih		
		1.	2.	3.	1.	2.	3.														
		mesečni tretjini dkg						pri- dobil	po- rabil	dkg dne	C°										
Barje	289	—	—	—	5	5	5	—	15	—	—	12	- 3	+ 4.3	—	2	5	26	4	—	3
Cerknica	575	—	—	—	13	15	15	—	45	—	—	10	- 8	- 0.8	1	4	6	26	3	1	14
Sv. Gregor-Ortenek	736	—	—	—	20	24	18	—	62	—	—	5	-10	- 1.2	—	—	4	21	7	2	24
Št. Vid-Stična	360	—	—	—	10	10	5	—	25	—	—	15	- 6	+ 4.4	2	3	4	30	—	—	—
Krka	300	—	—	—	5	5	10	—	20	—	—	16	- 2	+ 4.9	—	4	3	28	—	2	—
Pljuska-Trebnje	207	—	—	—	—	5	5	—	10	—	—	15	- 6	+ 4.	1	5	5	26	4	—	13
Novo mesto	180	—	—	—	5	20	5	—	30	—	—	12	-5.5	+ 2.5	2	8	5	25	4	1	4
Šmarjeta	375	—	—	—	20	30	20	—	70	—	—	12	- 8	+ 2.5	2	9	4	26	1	3	28

L. 1940.: Mnogo dežja in oblačnih dni, toda precej toplo, da so čebele kdaj pa kdaj še nosile obnožino. Čebelarji so šele sedaj dopolnjevali zimsko zalogo.

November.

L. 1941.: Tako slabega novembra že dolgo ni bilo. V prvi tretjini je padlo precej snega, v Ribniški dolini celo do kolen. Nato je začelo deževati, v drugi tretjini pa zopet snežiti, tako da ni bilo plundre ne konca ne kraja. Ponekod je padel toplomer globoko pod ničlo. Srednja mesečna toplina znaša samo + 5.1, kar je precej pod običajno toplino našega novembra.

Čebele so se že trdno stisnile v zimsko gručo in ves mesec niso mogle izleteti, kar nas je zelo težilo. Kaj bo, če se tudi de-

cembra ne bodo mogle vsaj še enkrat pred pravo zimo otrebiti?

Poraba je bila nizka, povprečno komaj 50 dkg.

Posamezne postaje poročajo:

Krka: Čebele je mraz presenetil in se niso mogle o pravem času strniti. Zavaljo tega je že sedaj več mrtvic, kakor vso lansko zimo.

Pluska. Sladkorja nismo mogli pravočasno dodati, ker ga ni bilo. Zato bomo spomladi morali hiteti z dodajo.

Novo mesto: Samo dva izletna dneva sta bila v novembru. Marsikak čebelar je pital pri dnevni toplini 8° C. Dvomim, da bi bile čebele sladkor znosile v gnezdo.

Šmarjeta: Povpraševanje po medu je zelo veliko. Čebele se dobro počutijo.

Tone bo postal čebelar

Fr. L.

Novakov Tone je lansko leto koučal šolo in začel hoditi z očetom, ki je tesar, na delo. Domačija je premajhna za preživljanje, saj redijo komaj dve kravici, zato si je treba pomagati drugače.

Tone je bil sicer prav priden in nadarjen učenec, pa ga je kljub temu telesno delo veselilo. Saj je že sam sprevidel, koliko študiranih ljudi se peha leto za letom za službami, pa ne pridejo nikamor, ročni delavec pa ima za vsakim grmom kos kruha, samo poiskati ga mora.

Tako si je mislil fant: če pomagam očetu, bom takoj sedaj zaslužil, vsaj za obleko, da ne bom še naprej v breme staršem.

Pa ni bil naš Tone tak bučman, da bi se šole in učitelja ognil kot bognasvaruj križa. Ne, fant ni imel nič slabega na vesti, z gospodom učiteljem sta se že v šoli prav dobro razumela in kadar ga je videl na vrtu, ga je pozdravil in prosil, če sme pogledati, kako to in ono uspeva. Z veseljem mu je učitelj vse razkazal in obrazložil.

Med drugim so Toneta posebno zanimala

čebele. Že kot šolar je večkrat opazoval pri šolskem čebelnjaku veselo rajanje čebel in če je bilo le kaj dela pri živalcah, je bil Tone takoj prostovoljno pripravljen poprijeti. Tako je marsikaj videl in izvedel iz učiteljevih razlag in vse ga je zelo zanimalo.

Zadnje poletje — ko je bil že šole prost — pa je celo pomagal svojemu učitelju ogrebat čebele. Roj je sédel visoko v rogovilo sosedove jablane in učitelj je ravno pristavil lestvo, da bi ga šel ogrebat. Tone je to videl in zdelo se mu je, da bi bil on bolj pripraven za plezanje kot gospod učitelj, ki je bil že bolj v letih. Pristopil je in povedal svojo misel.

„O, prav rad ti prepustim plezanje, samo glej, da ne padeš.“ Lestva namreč ni segala prav do roja.

„Brez skrbi, gospod učitelj, vse drevje sem že oblezel za ptiči iz gole radovednosti kako gnezdijo in še nikoli se mi ni kaj pripetilo.“

„Zaradi slučajnih pikov ti dam vseeno mrežo,“ dostavi učitelj. Tone se sicer tega brani, a končno le pristane na to, ker se na drevju ne da tako otepati kot na tleh. Rokavic pa ni hotel, češ da ima na rokah trdo kožo in ga nič ne skrbe piki.

V roke je dobil še veliko zajemalko in omelo, učitelj pa je na dolgem drogu prislomil panj na deblo pod rogovilo, kjer je sedel roj. Dal je mlademu pomočniku še navodilo, kako naj ravna: nalahno naj pogladi sedeči roj, zlasti tam, kjer je večja gruča. Morda pride matica na površje, ki naj jo v tem primeru takoj zajame z gručo čebel in vrže v panj. Če matice le ni na površje, naj pa kar na slepo zajema čebele z zajemalko in naj jih narahlo stresa v panj. Če opazi, da se čebele obračajo proti panju, je to znak, da mora biti matica že notri in čebele bodo šle same za njo. Če pa lete iz panja, pa mora to delo ponavljati.

Imel je srečo. Matice sicer ni opazil, ker skozi mrežo tudi ni prav natančno videl, a po nekaj zajemalkah so se že začele čebele obračati v panj. Po navodilih svojega mojstra je še malo počakal in končno ometel z omelom še večino ostalih čebel v panj. Pri tem sta ga dve živalci usekali v roko, pa ga ni toliko zabolelo, da bi z delom prenehal. Podrgnil je pičeno mesto ob hlače, da je šlo želo ven in konec komedije.

Zelo zadovoljen je na mojstrov poziv zlezal z drevesa in kar samo se mu je smejalo, da je tako junaško opravil svojo

nalogo. Učitelj je bil prav tako vesel svojega učenca v čebelarstvu in rekel je nekako ponosno: „Izkušnjo si odlično preстал!“

Čez nekaj dni mu je učitelj poslal kozarec cvetličnega medu, ki je bil svetel kot cekin in sladek kot sama nebeška mana.

Odslej je Tone vsako nedeljo popoldne postajal pri šolskem čebelnjaku in še marsikaj novega izvedel. Vse ga je zanimalo. Pa tudi pri drugih čebelarjih se je oglašal in videl, da razumejo vsi svojo stroko, le nekateri so čebelarili še v starih navadnih kranjičih. Večina pa je imela že A. Ž. panje, ki se je Tone z njimi pobliže seznanil že v šoli.

Tone je sklenil, da bo tudi on začel spomladi čebelariti in je svojo namero razodel gospodu učitelju. Ta je bil prav vesel novega čebelarja in mu obljubil, da mu bo v vsem pomagal. Za prvo silo mu je daroval nekaj čebelarskih knjig in Tone je od tedaj kar naprej tičal pri njih, seveda, kadar ni imel drugega opravila.

Učitelj mu je svetoval, da si za začetek ne kupi več kot dva ali tri kranjiče. O nadaljnem pa da se bosta že pomenila od časa do časa.

Prvo nedeljo v začetku meseca februarja je prišel Tone zopet k šolskemu čebelnjaku. Živalca je pridno izletavala, ker je bilo južno vreme. Po snegu okrog čebelnjaka je bilo polno rjavopikčastih madežev.

„To je trebež,“ mu je pojasnjeval gospod učitelj. „Danes so se po sedmih tednih prvič spreletele in otrebile. Bil je že tudi skrajni čas. Kajti predolgo tega čebele ne vzdreže, ampak lahko obole, zlasti, če so imele neprimerno hrano, to je hojev med ali mano z različnih dreves.“

Tone je videl, da je sneg nekaj metrov pred čebelnjakom odmetan, še naprej pa posut z žagovino in senenim drobirjem. Izvedel je tudi, da je to boljše kot pepel, ker se nanj sedajoče čebele pomažejo in ne morejo odleteti, če se jim prilepi razmočen pepel na peruti. Na bradah je opazil polno mrtvic, ki so jih čebele privlekly iz panjev. Odmrle so ali zavoljo starosti ali od mraza, ker so se v nepravem času odstranile iz zimskega gnezda.

Ko je postalo malo bolj hladno in so čebele prenehale izletavati, je učitelj pometel z dolgim in trdim ptičjim peresom vse čebele v brade. Posegel je tudi malo globlje v panj ter odstranil nezaležene mrličke. Nato je pritrdil na žrela panjev kovinaste zapahe, skozi katere morejo le čebele, ne

pa kak nezaželjen gost kot je n. pr. rovka. Ta lahko naredi v panju veliko škodo.

Tone je še izvedel, da je treba zdaj pustiti čebele še v miru in imeti dobro odete, ker so začele matice z naraščanjem dneva leči polagoma jajčeca. Ta zalega pa potrebuje mnogo gorkote. Čebele jo ohranjajo s tem, da uživajo več hrane, pomagati jim pa moramo z gorko zadelavo, ki smo jo oskrbeli že jeseni. Drugače pa rabijo čebele zdaj samo miru. Tudi če imamo v čebelnjaku kaj opraviti, je treba to izvršiti prav tiho. Vsak nemir čebelam zelo ško-

duje, ker posamezne v strahu zapuste zimsko gnezdo in v mrazu otrpnejo.

Da bi ne prihajali ptiči kljuvat na panje, je imel šolski čebelnjak na pročelju vrata, ki jih je učitelj po prvem izletu čebel zaprl in voščil svojim ljubljankam zopet „lahko noč“ do prihodnjega izleta. Tonetu pa je naročil, naj le še pride pogledat in še posebno poudaril: „Kdor hoče uspešno čebelariti, mora znati prav dobro opazovati.“

Tako se je končal za Toneta prvi pouk. Zlasti zadnji stavek si je prav dobro zapomnil in se po njem tudi ravnal.

DRUŠTVENE VESTI

Sladkor. Društvo je prejete sezname čebelarjev zbralo in uredilo ter jih predložilo čebelarški organizaciji v Rimu. Potrebo nadaljnjih treh vagonov sladkorja smo dokazali. Tovarni v Genovi smo že 11. decembra 1941 nakazali pripadajočo vsoto denarja. Obvestila nas je, da sladkor že pripravlja. Ko boste to brali, upamo, da bo sladkor že v rokah vseh onih, ki so bili zadnjič prikrajšani oziroma niso prišli na vrsto.

Vrbove sadike. Podružnice in posameznike opozarjamo, da ima društvo le majhno zalogo okoreninjenih vrbovih sadik in potaknjencev. Zato ne odlašajte z naročilom, pač pa pohitite, da pridete na vrsto. Skrbimo, da bo v nekaj letih imela vsaka čebelja družina vsaj eno vrbovo drevo.

Voščine. Čebelarji, ki žele, da jim bo Društvena čebelarna pretopila njihove voščine, naj jih pošljejo najkasneje do 15. februarja 1942 v Ljubljano, Tyrševa cesta št. 21.

Izvirne platnice. Kdor želi imeti Slovenskega čebelarja vezanega v originalne platnice, naj ga pošlje knjigovoznici Ljudske tiskarne v Ljubljani.

Opozorilo članom ljubljanske čebelarke podružnice. Za člane ljubljanske podružnice so tej številki SČ priložene podruž. položnice ček. rač. št. 13275. P. n. člani naj jih blagovolijo porabiti za nakazilo članarine za leto 1942 v znesku 30 lir. Da ne bo prekinjenja v dostavi društvenega glasila, vadbimo člane, da članarino poravnajo najkasneje do 15. februarja t. l. Iz prijaznosti sprejema članarino od članov ljublj. podružnic tudi Društvena čebelarna.

Zaradi točnega pregleda naj blagovolijo člani na poštni položnici ali pri morebitnem plačilu članarine v Čebelarni navesti: točen naslov, poklic, očetovo ime ter število in vrsto panjev, v katerih čebelarijo.

P. n. člani naj v polni meri vpoštevajo prednje opozorilo! Vsem članom z medom blagoslovljeno čebelarsko leto!

DROBIR

Posle čebelarkega referenta pri kmetijskem oddelku Visokega komisariata ljubljanske pokrajine je prevzel začasno zaradi odsotnosti dosedanjega referenta g. Okorna, g. dr. Ludvik Puš.

Produkcija in konsum blaga morata biti v ravnovesju. To se pravi: če je produkcija mnogo večja kakor poraba, morajo nastati nezdrave razmere, ki privedejo do razvrednotenja blaga oziroma do padca cen, če pa

je povpraševanje po blagu večje kakor produkcija, se blago čez mero podraži.

Take nezdrave razmere so bile pred vojno na svetovnem trgu na dnevnem redu. Mehanizacija, strojni obrat v vseh panogah gospodarstva, tudi v kmetijskih veleobratih, je rodila hiperprodukcijo, ki je zdaj tu zdaj tam prisilila producente, da so blago sežigali, ga metali v morje ali pa razmetavali za slepo ceno. Vse to je bilo do-

stokrat v zvezi z velikanskimi finančnimi polomi, ki jih ni bilo mogoče preprečiti. Ni šlo drugače, saj je svetovna produkcija nekaterih potrebščin (žita, kave, bombaža i. dr.) daleko presegala svetovno potrebsčino tega blaga.

Kako pa je pri čebelarstvu? Bili so časi, ko smo plavali v medu in ga morali prodajati po nenavadno nizkih cenah. Lahko bi ga bili izvažali, toda še po nižji ceni kakor jo je imel na domačem trgu. Tega pa niso prenesli naši visoki produkcijski stroški.

Ob takih prilikah smo radi govorili o preveliki ameriški in ruski konkurenci, ki je preplavljala evropski trg s cenanim medom. Tožili smo, da je preveč čebelarjev in da med zavoljo tega nima prave cene, nihče pa ni razmišljal, ali ne tiči vzrok za to zlo kje drugje.

Kar se tiče medu, ne moremo govoriti o kaki nadprodukciji, pač pa lahko rečemo, da konsum ni naraščal v taki meri, kakor se je število prebivalstva zviševalo. Skrbeli smo samo za produkcijo, za povzdigo konsuma pa nismo storili niti sence tega, kar smo žrtvovali za napredek čebelarstva.

Živimo v časih, ko je reklama oziroma propaganda za sleherno podjetje življenjskega pomena. Tudi čebelarji se morajo zavedati, da je večjo porabo medu mogoče doseči le s pomočjo intenzivne in širokotezne propagande. Uspeh ne bo izostal, o tem sem živo prepričan, saj je že tista skromna propaganda, ki smo jo sprožili v zadnjih letih, konsum znatno povečala.

Prišle bodo zopet dobre letine, ko ne bomo vedeli kam z medom. Morda se bo takrat kdo spomnil teh vrstic? Bo prepozno, ker se učinek propagande pokaže šele čez čas, ne pa čez noč, kakor si naši dragi čebelarji morda predstavljajo...

Maksimalne cene za med so bile uvedene z naredbo Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino z dnem 15. decembra 1941.

Najvišje prodajne cene za točeni med so v trgovini na drobno določene takole (v oklepajih cene v trgovini na debelo): med po teži za kg neto 25'70 lire (19'60); v posodah iz parafinirane lepenske za kg bruto 25'85 lire (21'40); v steklenih posodah po 1 kg 29'10 lire (24), po 800 g 23'70 (19'50), po 750 g 22'65, po 600 g 18'30 (14'95), po 500 g 15'60 (12'70), po 450 g 14'55 (11'80), po 300 g 10'80 (8'60), po 220 g 8'70 lire (6'80).

V prodajnih cenah na debelo je všteti davek na poslovni promet brez mestne tro-

šarine. V prodajnih cenah na drobno za mesto Ljubljano sta všteta davek na poslovni promet in mestna trošarina. Prodajalci morajo imeti odobrene cene nabite v obliki cenika v prodajalni na dobro vidnem mestu.

Odredba določa, da lahko okrajna načelstva predpišejo še nižje cene, vsako zvišanje pa mora prej odobriti Visoki komisar. Kršitelji določb naredbe se kaznujejo po uredbi o cenah z dne 12. marca 1941. Naredba je bila objavljena v „Službenem listu“ 15. decembra in je s tem dnem stopila v veljavo.

Cena vosku je razmeroma nizka. Za najlepše blago plačujejo največ 35 L za kg. Kaj je vzrok, da ni živahnejšega povpraševanja po tem blagu, ne vemo.

Odlomek iz pisma z Gorenjskega. „Letina je bila za čebele prav slaba. O medu se le pogovarjamo, koliko ga je bilo včasih in bi ga tudi letos lahko bilo, da nam ni vreme vsega pokvarilo.

Cvetličnega medu so dobile ravno toliko, da so se za silo preživele do ajde. Na to pašo smo stavili vse nade, pa komaj je začela mediti, je zapihal mrzel severni veter in posmodil vse cvetje. Medenja je bilo konec, panji pa prazni.

Ugibali smo, kaj bo s sladkorjem, ali bo ali ne bo. Vsak čebelar je že imel določeno število panjev, katere bo podrl, da bo vsaj ostale na kak način ohranil preko zime.

Pomoč je prišla pravočasno. Prve dni oktobra meseca smo dobili po 7½ kg čiste-ga sladkorja na panj po ceni 72½ pfenigov (= 5 L) za kg. Ta količina velja za jesensko in pomladansko krmljenje.“

Steklenice za pitanje moramo takoj po uporabi, dokler še niso suhe, dobro očistiti, kar je posebno potrebno, ako smo pokladali s papriko denaturiran sladkor. Če tega takoj ne storimo, se sladkor, kolikor ga je še v steklenici, posuši in stekla tako prime, da je poznejše čiščenje zvezano z veliko izgubo časa. Zlasti paprike ni mogoče potem zlepa izprati. Kdor pušča steklenice odprte kje v čebelnjaku, bo sčasoma našel v njih lepo zbirko najrazličnejših muh in mušic. Da potem niso primerne za pitanje, ni treba dopovedovati človeku, ki mu je snaga draga.

V steklenico nalijemo nekoliko vode in vsujemo vanjo za otroško prgišče ostrega peska in jo operemo. Ko so popolnoma čiste, jih poveznemo v kak lesen škaf, da se odtečejo, nato pa zamašimo s papirjem in — v omaro z njimi.

Tudi pitalnike moramo temeljito oprati in na toplem posušiti, da se pločevine ne loti rja.

Pri pitanju pazimo, kateri pitalniki ne delujejo pravilno. Prepričajmo se, zakaj nagajajo, in če hibe ni mogoče popraviti, stran z njimi, da nam ne pridejo zopet v roke ter vnovič povzročajo težave. Nič ni bolj zoprnega kakor take malenkostne nagajivosti.

Kozica za satje je pri čebelarjenju v A. Ž. panjih zelo važno orodje, ki je ne-
prestano v rabi. Zato mora biti vedno pripravljena. Vsako kvačico, ki se je količkaj premaknila iz pravilne stoji, bodisi vstran, ali naprej, ali nazaj, moramo takoj popraviti, da naš pri delu ne ovira. Sčasoma se vsaka kozica, ko jo odpremo, nekoliko bolj razkreči kakor je pravilno. Potem ne stoji dolnji del sata zgoraj in spodaj v isti razdalji od deske, marveč sloni s spodnjim vogalom naravnost na deski, zgornji del pa štrli iz kvačič in se sat potem kaj rad nagne na levo ali desno. S spodnjim koncem staramo sčasoma nič koliko čebel, ki so pri postavljanju sata slučajno na zunanji strani letvice.

To grdo hibo popravimo na ta način, da pribijemo zgoraj na spodnji nogi primerno debelo letvico, tako da sta deski s kvačicami točno v pravem kotu. Sicer pa nam sat sam najzanesljivejše pove, kako debelo letvico moramo podložiti, da je prav.

Čebelji park v Amsterdamu na Holandskem nima primere na svetu. Velik je 10 $\frac{1}{2}$ hektarjev in se ponaša z veliko izbiro najrazličnejših domačih in tujih rastlin (dreves, grmov in cvetlic), ki nudijo čebelam obilico medu in obnožine. Z nakupom obligacij lahko postaneš solastnik. Potem je mestnemu prebivalcu, ki bi rad čebelaril, pa nima kje, mogoče postaviti v parku svoj čebelnjak, za kar je določen poseben predel, kjer stoji tudi društveni čebelnjak za 200 panjev. Tam začetnik lahko postavi posamezne panje. Vse čebele nadzira poseben čebelarski mojster. V nekem drugem delu parka je vasica z weekend hišicami članov in otroškimi igriščem. V parku je tudi muzej, ki postaja od dne do dne pomembnejši. Park in muzej sta velika privlačnost Amsterdama.

Količina sladkorja v medičini (nektarju) ni vedno enaka. Včasih je medečina vodena, včasih bolj gosta, kakršno je pač vreme, deževno ali suho. To čebelarji dobro vemo, saj nam iztočeni med pove, kakšne kakovosti je bila medečina, ki so jo čebele

brale. Pripeti se, da med pri točenju tako rekoč sam od sebe zdrkne iz satja, tako je voden, včasih pa točimo med istega izvora z veliko zamudo časa, ker se drži celic kakor klop ovce. Že pri odkrivanju opazimo, kdaj bo med redek, kdaj gost. Celo hojev med je kako leto nenavadno redek, ob hudi suši pa gost kakor smola, da se vse mlado in mlajše satje pri odkrivanju in točenju podrobi, stlači in prelomi.

Bera na nekaterih medovitih rastlinah je izdatnejša, ker vsebuje medečina mnogo več odstotkov sladkorja, kakor pri drugih. Včasih izločuję kako cvetje tako voden nektar, da ga čebele niti ne nabirajo, ker se jim ne izplača vlačiti skoraj samo vodo v panje.

Dolgo časa nismo imeli nikakih znanstvenih podatkov o količini sladkorja v medečini posameznih vrst cvetja, ali pa so se podatki nanašali na cvetje rastlin, ki so pri nas brez pomena za čebele (fritillaria imp., bignonia radicans, hoya carnosa, poinsettia pulch.). Šele gdč. dr. Beutler se je posrečilo, da je po napornem in žilavem delu točno preiskala medečino nekaterih važnejših rastlin. Dognala je, da vsebuje češpljeva medečina 12,9% sladkorja, jablanova 21,5%, lipova 29,8%, črešnjeva 55,1%, repična 45,1%, gorčična 46,2%, borečova 54,6%, od divjega kostanja pa 66,8%.

Te številke so prav zanimive, saj nam potrjujejo marsikako staro domnevo o slabi izdatnosti nekaterih paš. Vsi vemo, da čebele sicer rade obiskujejo češplje in jablane, ne dobe pa na njih kaj prida tudi ob najboljšem vremenu. Odstotek sladkorja je premajhen, da bi zalegel.

Koliko sladkorne raztopine dobim?

(Po Fricu Paula)

Sladkorja kg	Litrov raztopine pri mešanju v razmerju			
	1:1*	3:4	2:3	1:2
1	1,6	1,35	1,266	1,10
2	3,2	2,70	2,533	2,20
3	4,8	4,05	3,8	3,30
4	6,4	5,40	5,06	4,40
5	8,0	6,75	6,33	5,50
10	16,0	13,50	12,66	11,0
15	24,0	20,25	19,0	16,50
20	32,0	27,0	25,32	22,0
25	40,0	33,75	31,65	27,50
50	80,0	67,50	63,30	55,0
100	160,0	135,0	126,60	110,0

* Prva številka pomeni l vode, druga kg sladkorja

Koliko sladkorja vsebuje raztopina?

(Po Fricu Paula)

Sladkorne raztopine	Vsebina sladkorja v kg v mešanici v razmerju			
	1:1*	3:4	2:3	1:2
1	0·625	0·740	0·800	0·910
2	1·250	1·480	1·600	1·820
3	1·875	2·220	2·400	2·730
4	2·500	2·960	3·200	3·640
5	3·125	3·700	4·—	4·550
10	6·250	7·400	8·—	9·100
15	9·375	11·100	12·—	13·650
20	12·500	14·800	16·—	18·200
25	15·625	18·500	20·—	22·750
50	31·250	37·—	40·—	45·500
100	62·500	74·—	80·—	91·—

* Glej opombo v prejšnji razpredelnici!

Pripomba. Raztopina v razmerju 1:1 je primerna le za pomladansko dražilno pitanje, raztopina 2:3 ali 1:2 pa za jesensko dopolnjevanje zimske zaloge.

Facelija, facelija, facelija, sadite facelijo, ki je izmed najbolj medovitih rastlin in tudi dobra za živinsko krmo. To bereš skoraj v vsaki številki čebelarških listov srednje Evrope. Propaganda za sejanje te rastline je neverjetno živahna.

Da je facelija imenitna za čebele, o tem ni dvoma, zlasti ker tudi nenavadno dolgo cvete. Po mojem mnenju bi jo morali tudi naši kmetski čebelarji sejati, saj se vedno dobi kak košček zemlje, ki bi bil za to primeren, pa naj bo peščen, ali pa ilovnat, samo da ni prevlažen. Hlevski gnoj ji posebno godi, ker se potem nad vse bujno razraste. Če je ne pokosimo, se sama močno zaseje, tako da je prihodnje leto pregosta.

Čebelarji ne smejo pričakovati, da bi nečebelarji facelijo sejali iz gole ljubezni do čebel in čebelarjev, marveč morajo sami kaj storiti za izboljšanje paše. Zato pa je facelija izmed vseh rastlin najboljša.

400.000 šipkovih grmov bo posadila nemška železniška uprava po železniških napisih, da bo čebelja paša boljša, v glavnem pa zaradi šipkovih jagod, ki vsebujejo izredno mnogo dragocenega in važnega vitamina C, 8—10krat toliko kakor limona in pomaranča, ki sta doslej veljali kot sadeža z največjo množino tega antiskorbutnega vitamina.

Prezimovanje rezervnih matic v medišču A. Ž. panjev je prav primerno za čebelarja, ki nima nalašč za to prirejenih panjev. Že dolgo vrsto let jih prezimujem na ta način z najlepšim uspehom in nisem še nikdar opazil, da bi to plemenjaku v plodišču količkaj škodovalo, kakor menijo nekateri.

Družinica ne sme biti močna. Zadostuje, da zaseda tri ulice, kvečjemu štiri. V celem ji pustim 5 satov, krajnega ponavadi praznega, da ga spomladi, če matice ne potrebuje za kako osirotelo družino, lahko zamenjam za medenega, ali pa vanj nalijem tekoče hrane. Ostali prostor ločim od satja z običajno ločilno desko, prazni prostor obložim z mehkim časopisnim papirjem in dobro napolnim s čisto lesno volno. Gornje žrelo zožim na 6 mm, kar lahko storim, ker potrebuje tak nebogljenček malo zraka.

Rezerne družinice namestim vedno v mediščih takih panjev, ki imajo matice dvomljive kakovosti. Če spomladi ne napredujejo po volji, odstranim spodnjo in združim, ne da bi družinico prestavljal. Gornje žrelo zaprem in, ko vidim, da so se čebele prašilčka že navadile izletavanja pri spodnjem žrelu, odstranim iz medišča vse praz-

Srečno in medeno novo leto

želimo vsem sotrudnikom in čebelarjem.

Uredništvo.

Vodja Društvene čebelarne: Adolf Arko, Ljubljana, Streliška ulica 20. — Vodja zavarovanja proti kužnim boleznim: Anton Stefancioza, Ljubljana, Gluhonemnica. — Čebelarске opazovalnice vodi Čebelarско društvo samo. — Urednik Slovenskega čebelarja: Avguštin Bukovec, Ljubljana, Gruberjevo nabrežje h. št. 14.

Slovenski čebelar izhaja mesečno. Ureja in za uredništvo odgovarja Avgust Bukovec. Izdaja in zalaga: Slovensko čebelarско društvo v Ljubljani. Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo Slovenskega čebelarja v Ljubljani, Gruberjevo nabrežje 14. Uprava in društvena pisarna: Ljubljana, Tyrševa cesta 21, telefon 35-45, številka ček. računa 11.066.

Članarina (naročnina) znaša letno 30 L, za inozemstvo pa 35 L.

Tiska J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaža d. d. v Ljubljani. Odgovoren Fr. Kralj.

ne sate in prestavam gor vse zaležene sate (poleg prašilčkove zalege!) ter glavni del medene zaloge, pa mir božji.

Sedaj se začne plemenjak prav lepo razvijati, Družina sedi bolj na toplem kakor spodaj, hrane ima dovolj, matica je mlada in podjetna — kaj bi potemtakem ne napredovala, zlasti če je količkaj paše, obnožine v prvi vrsti.

Pazimo na siničke! Siničke so sicer prav prijazne in koristne ptičke, toda pri čebelnjakih prav malo zaželene. To pa še posebno kadar goje mladiče.

Opazoval sem sinico, ki je gnezdila na sosedovem vrtu. Priletela je vsake tri minute na brado panja in urno zgrabila čebelo. Odganjal sem jo, pa je priletela z druge strani in storila isto. To je trajalo nekaj dni. Dovolj mi je bilo tega stražarjenja in sklenil sem — proti predpisom o varstvu ptic — da zavarujem svoje čebele pred to roparico. Naprosil sem soseda, ki je bil lovec, da mi s flobertovko ustrelj ptičo. Zadel jo je prav na panjevi bradi. Raztelesila sva jo in našla tudi v njeni golši polno čebeljih oprsij. Ni tedaj hranila samo mladičev s čebelami, ampak tudi sama si jih je privoščila.

Da bi mladiči ne trpeli za materine grehe, sem naročil sosedovemu hlapcu, da jih uniči, ker še niso bili godni za samostojno preživljanje.

Fr. L.

Pripis ur. Čudno! V mojem vrtu je vse živo sinic, pa še nisem opazil, da bi poleteli lovile čebele. Samo ob najhujšem mrazu sem jih videl pobirati mrtvice, to je pa tudi vse, kar jim morem očitati. Če bi človek moral dajati račun za vsako škodo, ki jo napravi...

Ukrajinsko čebelarstvo je v predelih, kjer pridelujejo v glavnem žito, grah in seme sončnic, razmeroma malo pomembno in nerazvito. Paše ni! Sama nepregledna polja omenjenih sadežev, malo travnikov, še manj pa gozdov. Zemlja je črnorjava ilovica brez sledu peska. Kadar se popolnoma posuši, razpade v najfinejši prah, v deževju pa postane mehka in polzka ko milo. Vlago zelo dolgo zadržuje; tedne in tedne žge sonce in veter dviga oblake prahu, dober centimeter pod prahom pa je zemlja še vedno vlažna. V tem tiči skrivnost njene rodovitnosti. Gnojenja tam ne poznajo, saj bi žito še zeleno poleglo.

Med kot pomočnik v vrtnarstvu. Mnogo dobrega že vemo o medu in njegovih imenitnih zdravilnih lastnostih, da bi bil pa tudi izvrstno sredstvo za naglo in bujno

okoreninjenje najrazličnejših še zelenih, torej neolesenelih potaknjencev, pa ne samo n. pr. krizantem, marveč tudi zelenih potaknjencev raznega grmičevja (n. pr. špirej, lipovke ali španskega bezga), nak, tega pa nismo pričakovali. Pri poizkusih, ki so jih napravili lani na Centralni eksperimentalni farmi v Ottawi v Kanadi, se je izkazalo, da so se najhitreje in najboljše ter v največjem številu okoreninili tisti potaknjenci, ki so jih poprej preparirali z medom. To je mogoče na dva načina, lahko pomočimo pričetek potaknjenca (t. j. mesto, kjer poženejo koreninice) naravnost v nerazredčen med, ali pa jih vtaknemo čez noč v 25% raztopino medu in vode.

V zadnjih letih razpečavajo kemične snovi, ki jih uporabljajo v take namene, toda boljši je med, ker je mnogo cenejši in ga je lažje dobiti.

Doslej še niso mogli dognati, kako in zakaj učinkuje med na naglejše in zanesljivejše okoreninjenje. Če to ni kaka ameriška rasa, bodo vrtnarji med v omenjeni namen radi uporabljali, pa še kako radi! Pisec teh vrstic, ki jih je posnel po Luksenburškem čeb. listu, bo že prihodnjo pomlad preizkusil to novo metodo in upa, da na koncu ne bo razočaran. Bo že poročal.

Odkod izraz točilo? Uvedel ga je v naše slovstvo pokojni veliki slovenski pisatelj in jezikoslovec Fran Levstik kot slovenski izraz za centrifugo (stroj, ki se vrti, teče, če ga zatočimo, torej v vrteče premikanje spravimo). Iz samostalnika je nastal glagol točiti (= centrifugirati), ali pa iz tega glagolnik točilo.

Izraz trčalnica za centrifugo je uvedel A. Žnideršič na podlagi na Krasu običajnega izraza trčati = iztresti ostanek vode ali vina iz kozarca, kar dosežemo, če s kozarcem v roki večkrat zamahnemo. To dejanje — trčati — izraža glagolnik trčalnica v samostalniški obliki.

Izraza trčati v omenjenem pomenu ne moremo nikjer zaslediti, pač pa trčati (glej Pleteršnika!) = ausschwingen, beuteln (štrene trčati, vroče trčati). Trčati pomeni (po Plet.) turčati, s pirhom ob pirh trčati. Tudi ta izraz je notranjskega izvora.

Pravilno je tedaj, da govorimo in pišemo trčati, trčan (ne trčen) med, trčalnica ali krajša oblika trčalo. Končno besedo naj bi pa izgovoril kak jezikoslovec, ki jih imamo tudi med čebelarji. Le zakaj se ti ne zganejo?

Za kratek čas

Čebele so jih izdale. V prvi svetovni vojni so vojaki v Galiciji ponoči „sunili“ nekemu čebelarju panj in mu pobrali med. V temi so se sladkali s polnim satovjem, na katerem so bile še čebele. Zacrivil je zdaj ta zdaj oni, ker so jih v satju skrite čebele pikale po ustnicah, jeziku in prstih.

Zjutraj se čebelar pritoži pri poveljniku, češ da so mu njegovi vojaki izropali panj čebel. Poveljnik ukaže „nastop“ in pregleda četo. Takoj opazi zabuhle obraze, zatele ustnice in nekateri so imeli take volovske jezike, da še povedati niso mogli, „da niso kradli“. Poveljnik pa je odbral vse, ki so se tako nenadoma odebelili, in jih kaznoval z zaporom. Odtegnil jim je tudi toliko vojaških dohodkov, da je čebelarju povrnil škodo.

Čebele ga poznajo. Stari Jošt ima čebele že od mladih nog in ga prav malo pikajo, pa če ga, se niti ne zmeni ne za to.

Pa pride sosedov hlapec mimo čebelnjaka in ga takoj ena useka prav na nos. Ko se opomore od prvih bolečin, reče Joštu: „Oče, vas pa nobena ne piči. Gotovo vas vse že dobro poznajo.“

Jošt pa ga pouči: „O ne! Nič me ne poznajo, samo jaz poznam njih muhe in navade — pa se zbogamo.“

Kako so v Mojstrani ukrotili medveda.

Neko zimo je po Mojstrani na Gorenjskem delal medved silno škodo. Robantil je okrog čebelnjakov in uničil že nekateri panj. Skušali so ga sicer s pihalniki zalesti, pa jim je vselej srečno odnesel pete.

Star čebelar v bližini gozda ni imel nobeno noč miru. Kljub pažnji mu je le mrcina potegnila že nekoliko panjev iz čebelnjaka, jih zdrobila in požrla v hitrici iz njih kar se je dalo.

Končno je moral čebelar prenesti panje v podstrežje svoje koč. Zdaj je začel razbojnik vohati okrog hiše. Sneg je bil vsako jutro ves potačan, koze in ovce so pa stale zjutraj v jaslih in so hotele zdivjati, ko je gospodar odprl vrata hleva.

To je bilo čebelarju že odveč. Premišlja in premišlja, a končno mu le pride na misel premeten načrt.

Poišče nekaj metrov dolgo cev, ki jo je rabil včasih za napeljavo vode iz studenca v strmem bregu v korito za hišo. Konec cevi priveže za križ podstrešnega okna, drugi konec pa spusti skozi okno skoro do

snega. V cev nalije raztopljenega medu, da se je pocedil po njej prav v sneg. V peč pristavi lonček medu, da je pri žerjavici kar zavrel. Sam pa gre na prežo. Kmalu res prigrodrja medved. Voha in voha ter kmalu najde sladki izvirek medu. Najprej polži mano po snegu, potem se pa kar uleže pod cevko in začne vleči in srkati kot otrok svoje ljubljeno orodje. Tedaj pa čebelar po vrel med! Vlije ga hitro v cev. Medved potegne na vso moč, a v hipu zatuli in se povali po snegu. Strašno je rentočil proti gozdu — še ozrl se ni in tudi vrnil nikoli več.

Pravijo, da so se mu zaparila čreva in je v hudih bolečinah končal svoje pregrešno tatinsko življenje.

To zgodbo mi je povedal stari oče, ne morem ga pa več vprašati, če je bilo vse prav tako, ker je že umrl. Fr. L.

Če se otroci sankajo... V stari opuščeni gramozni jami nekje na Spodnjem ptujskem polju stoji čebelnjak, v katerem sta samevala dva panja. Ker je ravno polje neprikladno za gojenje belege športa, so si lansko zimo domislili ondotni otroci, da bi se dalo sankati v to gramozno jamo. Rečeno, storjeno, in že so sanke drvele v jamo ter se ustavile šele tedaj, ko so butile v čebelnjak. Čebele, ki niso bile navdušene za sankanje, so vsakikrat planile ven ter s piki odgnale neljube motilce njihovega zimskega miru. Pa so mladi športniki tudi to nevšečnost rešili po svoje. Zaprli so pločevinaste zapahe pri žrelu in se sankali nemoteno naprej. Spomladi je pa čebelar trdil, da mu je kak zlikovec panje zažveplal in zaprl. Ni namreč vedel, kako so v zimi „čebelarili“ njegovi in sosedovi otroci. Iz opisanega je razvidno, da so čebele res hudo konservativna bitja, ki nimajo niti najmanj smisla za gojenje zimskega športa.

Fr. R.

Čebelarjevo ženo je prijelo, da bi sama začela čebelariti. Ker se pri tem poslu krilo ne obnese — oh koliko skelečih spominov se ji je obudilo! — si je napravila hlače s prav globokimi žepi, ki so segali skoraj do kolen.

Začuden jo je mož vprašal, zakaj tako globoke žepe. „Kaj tako neumno vprašuješ,“ ga je zavrnila žena. „Zato, ker vidim, da kadar ti pri čebelah „delaš“, vedno roke v žepih držiš.“